E L Ő T E R J E S Z T É S

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete

2020. szeptember 21-i ülésére

Tárgy: Köztéri alkotások Zirc város közterületein, elhelyezési koncepcióval kapcsolatos tájékoztatás

Előadó: Ottó Péter polgármester

Előterjesztés tartalma: tájékoztató

Szavazás módja: -

Az előterjesztés elkészítésében részt vett: Várszegi Bernadett főépítész

Az előterjesztés előkészítésében közreműködnek: Pénzügyi Ellenőrző és Gazdasági Bizottság
Emberi Kapcsolatok Bizottság

Láttam:

Bereczkiné Papp Krisztina
aljegyző

Tisztelt Képviselő-testület!

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a köztéri művészeti alkotások és emléktáblák elhelyezésének rendjéről a 26/2018. (XI.19.) önkormányzati rendeletet (a továbbiakban: önk. rendelet) alkotta. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 42. §-ában foglaltak szerint a képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át a köztéri szobor, műalkotás állítása.
A képviselő-testület ezen, át nem ruházható hatáskörének gyakorlása érdekében döntött arról, hogy Zirc város közterületein köztéri alkotások elhelyezése vonatkozásában koncepciót dolgoz ki.
A koncepció kidolgozásának művészeti, művészettörténeti szakmai munkáját Szűcs István Miklós okl. képzőművész, művészettörténész végezte.
Az elkészült koncepciótervezet első olvasatban történő tárgyalása 2019. májusi képviselő-testületi ülésen megtörtént.
2019. június 20-án fórumot tartottunk a témában és 2019. szeptemberében a Kulturális Örökség Napjai keretében az I. András téren lévő barokk templomban vetített képes előadás hangzott el, majd azt követően a résztvevők végigjárták a szakmai dokumentum által érintett helyszíneket.
Ezzel párhuzamosan folyt a társadalmasítás és a Magyar Alkotóművészeti Nonprofit Kft. (a köztéri alkotások elhelyezésekor törvény erejénél fogva kötelezően közreműködő szervezet) szakmai véleményét is kikértük. Jelen előterjesztésemhez csatolom a partnerségi és szakmai véleményeket.
A koncepció tervezetet megalapozó és mellékletének szánt szakmai anyag – elsősorban a meglévő köztéri alkotások javasolt áthelyezésével kapcsolatban - mind szakmán belül, mind a helyi közösségek körében – időnként érzelmektől is fűtött - vitát gerjesztett, amelyet nem sikerült közmegegyezésen alapuló konszenzussal lezárni. Ennek okán a koncepció tervezet elfogadására ebben a formában nem teszek javaslatot, azonban ettől függetlenül javaslom Szűcs István Miklós okl. képzőművész, művészettörténész által elkészített igen értékes, vitaindító szakmai anyagban megfogalmazott, köztéri alkotások elhelyezési szempontrendszerének figyelembevételét a jövőbeli új szobrok, új köztéri alkotások állítása során. A szakmai anyagban szerepeltetett meglévő alkotások hosszabb távon tervezhető esetleges áthelyezésével kapcsolatban javaslom a szakmai érvek mentén történő további közös gondolkodást.
További információ, hogy időközben megérkezett az I. András téren lévő kora Árpád-kori királyi udvarházzal kapcsolatos döntés, miszerint a Nemzeti Emlékhely Bizottság továbbra sem támogatja annak történelmi emlékhellyé nyilvánítását. Tehát a szakmai anyag és így a formálódó koncepció alappillérét jelentő hősi emlékmű áthelyezésének aktualitása is kitolódott időben. (Megjegyzem ezzel párhuzamosan a főépítész elindította az Árpád-kori királyi udvarház értékleltárba történő felvételét, aminek első állomása - a helyi értékleltárban történő szerepeltetés - megtörtént. Ezt követi a megyei értékleltárba történő felterjesztés. Bízunk benne, hogy a magyar közigazgatás és egyszáz-szervezet kialakulásának fontos lenyomatát adó érték az országos szintre is érdemes lesz.)

Kérem tájékoztatásom szíves tudomásulvételét.

Zirc, 2020. szeptember 10.

Ottó Péter
polgármester

Zirc város közterületein köztéri alkotások elhelyezési koncepció

Bevezető

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a köztéri művészeti alkotások és emléktáblák elhelyezésének rendjéről a 26/2018. (XI.19.) önkormányzati rendeletet alkotta. Ezzel párhuzamosan döntött arról, hogy a Zirc város közterületein köztéri alkotások elhelyezése vonatkozásában koncepciót dolgoz ki, annak érdekében, hogy a művészeti alkotások az egész városra kiterjedő és a városi tereket összefüggéseiben kezelő koncepció mentén kerüljenek elhelyezésre. A koncepció amellett, hogy meghatározza a jövőbeli térbeli rendet, javaslatot tesz a meglévő alkotások áthelyezésére, annak érdekében, hogy az adott alkotás még jobban kifejezésre tudja juttatni azt a szándékot, ami az elhelyezésének indoka volt és nem utolsó sorban a művészeti, művészettörténeti szakmai szempontok minél jobban érvényesüljenek.
A koncepció kidolgozásának művészeti, művészettörténeti szakmai munkarészét Szűcs István Miklós okl. képzőművész MAOE és MMA tag végezte. Az általa készített szakmai dokumentum volt az alapja a koncepció megalkotásának és mellékleteként is belekerült a koncepcióba.
A koncepció segítségül szolgál mind az alkotásokat elhelyezni szándékozók, mind pedig a rendelet alapján létrehozandó szakmai munkacsoport véleményének a kialakításához. Az alkotások elhelyezésének minden esetben további feltétele a Magyar Alkotóművészeti Nonprofit Kft. véleménye, azonban e szervezet az adott tér és alkotás viszonyát vizsgálja és nem feladata a településen belüli optimális hely keresése, kiválasztása. Ez a mi feladatunk, hogy a méltán értékes alkotások, hordozzanak eszmei, társadalmi vagy művészeti értéket, ne csak önmagukban álló alkotások legyenek, hanem álljanak kontextusban egymással és a város tereivel.

Helyzetfeltárás

Mellszobrok (büszt):

KÖZTERÜLETEN

A Széchenyi utca és a Városháza valamint a „Vasbolt” határolta Március 15-e térre került két mellszobor és a kopjafa.
Gróf **Széchenyi István** politikust, írót, közgazdászt és minisztert, a *„legnagyobb magyart”* ábrázolja. **DOMONKOS Béla** (Kispest, 1934. február 25. -) éremművész, szobrász és öntőmester mintázta.
A másfélszeres életnagyságú szobor a kelleténél alacsonyabb posztamensen áll.

Széchenyi után **CSÉRI Lajos** (Hajdúböszörmény, 1928-01-22 -) éremművész, szobrász kissé erőtlen, természetes ponderációt nélkülöző megformálásában **Kossuth Lajos** pénzügyminiszter, kormányzó-elnök, a magyar szabadságharc szellemi vezére, a Honvédelmi Bizottmány elnökének mellszobra látható (1998) .

1848-as kopjafa, az Aradi Vértanúk emlékét őrzi, Nyulasi József fafaragó alkotása.

A Rákóczi téri park szoborsétányának nyitó alkotása **BÁNYAI Ödön** (1909 – 1948.): **Reguly Antal** expresszív mellszobra. A XIX. század magyar szellemi élet nagyjai közé tartozó, önképzéssel nyelvésszé lett kutató kétszeres életnagyságú mellszobra bronzból készült, 1943-ban.

Az általános iskolától az Országzászló előtere irányába vezető sétány mentén találhatjuk *Domonkos Bélának* a tér névadóját, **II. Rákóczi Ferenc**et megörökítő másfélszeres életnagyságú bronz mellszobrát. Rákóczit megörökítő művét lírai realizmus, az érzelmi kötődések kifinomult, érmészetben megszokott plasztikai megjelenítés jellemzi.

NEM KÖZTERÜLETEN

Az arborétum tavánál állították fel **I. András** bronzból készült mellszobrát (2005). **RAFFAY Béla (**Sopron, 1944-10-25 -) műve tömbszerű, súlyos és zárt, ún. töretlen felületű plasztika. Az uralkodó Zircen bekövetkezett halála a királyi udvarház és temploma falmaradványai közelében, a Fájdalmas Anya Plébániatemplom kertjében indokolja elhelyezését; frontális komponáltsága révén háttal a stációfülkének vagy a romkert falmaradványainak.

RÁTONYI József (Budapest, 1942-12-9 -): **III. Béla mellszobra** (bronz, életnagyságúnál kissé nagyobb). A Magyar Királyságot európai nagyhatalommá tevő III. Bélának 1982-ig nem volt önálló szobra hazánkban: ezen változtatott a zirci gimnázium előkertjében április 23-án felavatott műalkotás, amely a település legkvalitásosabb mellszobra. A zirci mély intellektust sugárzó királybüszt tökéletes szellemi azonosulás mindazzal, amit III. Béla műveltségéről feljegyeztek. *"Nem hadakozott, épített, üldözte a lopókat és a latrokat, bevezette az írásbeliségnek azt a módját, ahogy a császári udvarban és a pápánál van."* Európában az ún. *"reprezentatív palotastílus"* esztergomi megteremtője. *"Nagy Béla"* király a kőfaragó és aranyműves *Dénes* mestert keze és szellemi teljesítménye elismeréseként, (fő)nemesi rang adományozásával tüntette ki. A büszt amellett, hogy a szellem embereként láttatja a királyt, még portréhiteles is, mert kapcsolata *Árpás Károly* arcrekonstrukciójával és a győri **Szt.**

László hermával nyilvánvaló. A zirci mellszobor alkotója, *Rátonyi József* az előbbiekből is hasznosított. A remekmű helyét *Cifka Péter* művészettörténész, egyetemi tanár (MKE), az *országos szoborállító szakbizottság vezetője* jelölte ki.

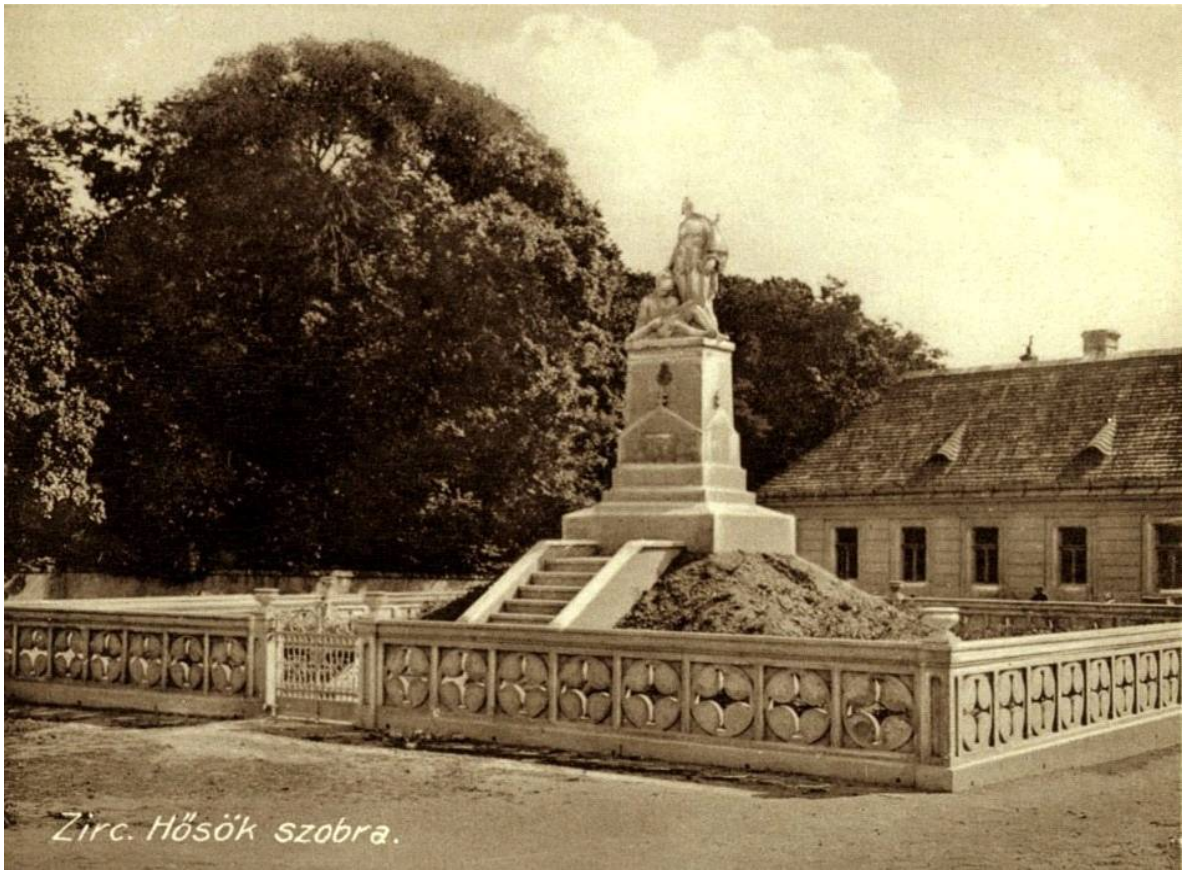
Egészalakos szobrok:

KÖZTERÜLETEN

Az I. András téri templomkertben álló stációfülke-szerű építmény (1729) **Nepomuki Szent János** faplasztika mielőbbi védelmet igényel (restaurálás, visszahelyezés a Bagolyvár /1723/ korábbi falfülkéjébe, vagy megtartva a "kis kápolnaszerű építményben", üveglappal fedve). Megfontolandók *Horváth Konstantin* szavai: *"1729-ben Nep. Szt. János szobra kap egy kis kápolnaszerű építményt, ahova hetenkint összegyül a vallásos falu és ájtatosságot tart."*

MARTINELLI Jenő (Bp., 1886 - Bp., 1954) 1925-ben a **Hősök szobra** felállításával, a polgári és gazdaréteg kegyeleti akaratával mintegy kitűzte a település "energia- és térszervező" központját. A kazettás kerítés köralakjai, mint koszorúk és az ívelt kivágásaikkal egy-egy katonai sírkeresztet jelképeztek (18-18 oldalanként, összesen 72, ebből kettő a bejárati kis kapuszárny). Az emlékművet - a helyi lakosság nagy felháborodása ellenére - 1964-ben a nagyközségi vezetőség a központi helyéről áthelyeztette a Kossuth utcai árok közelébe, mint később kiderült, a középkori királyi udvarház egy részének takarásban levő alapfalaira. Az Emlékmű eredeti keretelését terméskővel váltották fel. 1992-ben újíttatta fel a városi önkormányzat az obeliszket és a szoborkompozíciót. Az **I. és II. világháború hősi halottainak névsora** is ekkor került az Emlékmű fémtábláira. A műalkotás egésze a szobrokkal, posztamenssel, lépcsőkkel és kerítéssel Martinelli tervezése és kivitelezése, minden elemében jelentéshordozó. Ikonológiailag, szemiotikailag is kifogástalan a műegész kelet-nyugati tájolása...(kultikus elrendezés)

A szobrászművész kiválóan megkomponálta a világháborús emlékművet. Visszaállítása a mai városháza előtti térre csak eredeti formakövetéssel, rekonstrukcióban képzelhető el. Az alkotó, Martinelli Jenő a művet az adott környezetbe tervezte, így a helyszín kihatással van a mű témájának, méretének, anyagának és az egyéb paramétereinek kiválasztására. A mű integritáshoz való jogából (Szjt. 13. §) következik, hogy a köztéri szobroknál a művet körbeölelő környezet az alkotás szerves részét jelenti, hiszen az alkotás a környezetében nyeri el a „szerzői rendeltetését". Szjt. 13. §-a: *„A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy a mű más olyan megváltoztatása és a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes."* (A terméskő kerítést fel kell váltania az eredeti 70 db-os betonöntvény kazettának.)

Zirc. Hősök szobra.

NEM KÖZTERÜLETEN

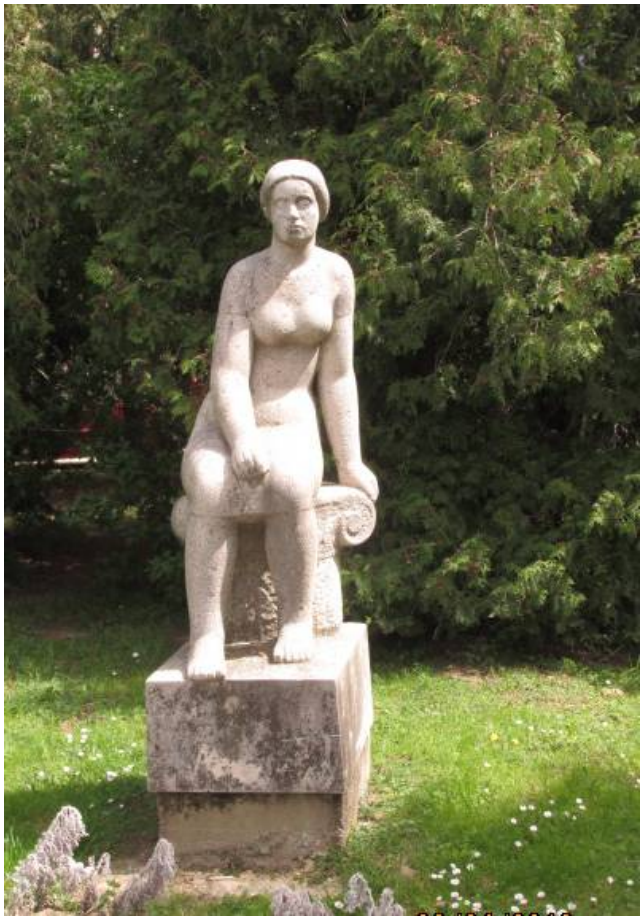
R. KISS Lenke, Rábai Györgyné (Illye Clumeghiu [Románia], 1926. máj. 13. - Vp., 2000. jan. 18.) megformálásában a **Bakony** (1971) szobra fehér mészkőből készült. A tölgyleveles ág apostoli kettőskeresztjével egyetemes nemzeti tartalmakra és a település szakrális kötődéseire utal, miközben a helység nevének egyik etimológiai magyarázatát is kifejezi (kondák makkoló helye="zsirec"=Zirc). A főnézetű kompozíció jelenleg a kórház nagyobb térirányából tekintve, mint művészi térplasztika kevésbé hatásos. Elhelyezése háttal egy falközeli helyen, de előtte nyitott térben lenne "szabatos".
Az alkotás hely szerinti besorolás sajátossága, hogy korábban közterületen álló szobor került nem közterületi, de közfunkciót ellátó intézmény telkére.

Egyéb alkotások

Fekete István plasztika (2018) **Domonkos Béla** alkotása, mészkővel burkolt oszlopra helyezve a Rákóczi tér általános iskola felőli részén az iskolából a teret megközelíteni szolgáló 2 kapu közötti területen. A plasztikát tartó oszlop Fekete István termetének megfelelő magasságba emeli az arcot ábrázoló plasztikát. Az elhelyezés a diákoknak szólt, hogy az iskolából jövet-menet rápillantsanak, hogy ezáltal nyomot hagyjon az emlékezetükben és kíváncsiságukat felébressze az író művei iránt.

Ülő nő az Alkotmány utcai un. kockaházak társasházak előterében elhelyezett **R. Kiss Lenke** alkotás. A szobor térbeli elhelyezése kifogástalan, jó helyen áll, a modellpóz és a figura oldja a kockaházak szögleteit, de az "ülőalkalmatosság" révén kapcsolódik is hozzájuk; ún. *minőségi és mennyiségi formakontraszt*ban van az *Ülő nő* mészkőalakja a házakkal.

A **parasztpár**t ábrázoló fából készült szobor, mely **Dávid Mózes** erdélyi fafaragó első ilyen jellegű munkája, az I. András tér déli szegletében növényzettel körülölelten áll. Civil kezdeményezésre az ősök emlékezetére került elhelyezésre a valamikori falu településtörténeti központjában, ahol a falu temploma állt és áll ma is.

Az **56'-os emlékkő** több civil szervezet kezdeményezésével és közreműködésével került az I. András téren Martinelli Jenő alkotása a Hősök emlékműve mellé. 2016-ban a 60 éves évfordulóra, állami támogatással az emlékkő felújításra és áthelyezésre került a téren belül. Az akkor készült szakvélemény, melynek kialakításában Lugossy László szobrászművész és Hegyeshalmi László művészettörténész vettek részt, támogatta az áthelyezést. Indoklásban szerepel, hogy az I. András téren lévő két emlékmű túl közel esik egymáshoz. A két világháború áldozataira emlékező alkotás szoborkompozíciója és grandiózus emelvénye mellett az 1956-os forradalomra emlékező emlékkő túl jelentéktelen a megemlékezések és koszorúzások megtartására. Az emlékkő áthelyezésében és felújításában Bittmann Árpád kőfaragó működött közre.

Az I. István téren álló **Sellő** című, fából készült szobor, melynek alkotója ismeretlen, jól illeszkedik a tó környezetéhez és a fás, árnyas környezethez.

Itt található Hoffer Ildikó keramikusművész alkotásait tartalmazó ivókút is.

Emléktáblák

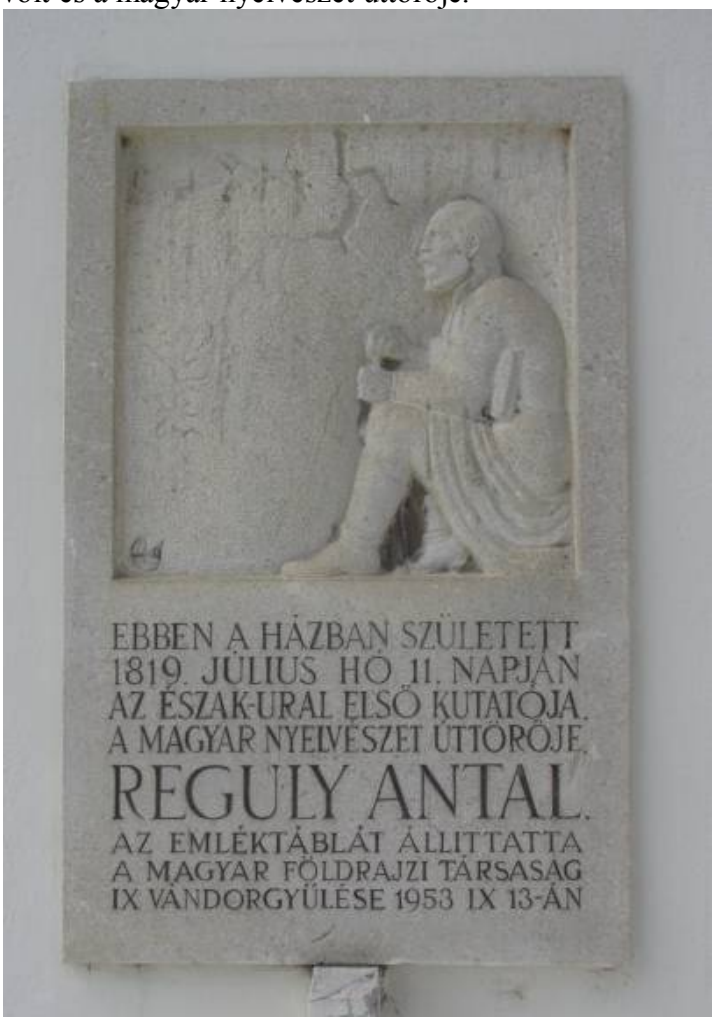
A Március 15 téren a volt „vasbolt” épületének homlokzatán, **Kossuth Lajos** emlékére, halálának centenáriumára.

Az iskola épületegyüttes Széchényi utcai ma már nem oktatási célokat szolgáló épületének homlokzatán **Békefi Antal** pedagógus, zeneszerző, karnagy, népzenekutató az MTA munkatársa a Zirci Tájmúzeum alapítója tiszteletére.

A volt Dubniczay házon ma Reguly Múzeum épületén **Reguly Antal** emlékére, aki az első Észak- Ural kutató volt és a magyar nyelvészet úttörője.

Helyzetértékelés

Közterületen álló alkotások

A **Március 15 téren** elhelyezett alkotások a tervezetlenség miatt nem illeszkednek a térbe.
A Városháza lapos tetejű épület idővel "árnyalatot váltó" horizontális tömege mellett idegenül és szétszórva hatnak. A két távol álló büszt gyengíti egymást (középütt és a járda mentén), míg a kopjafa erőtlenül kicsi, a viszonyítottan nagy térben elvész, koncipiálásával hívja is vissza a jó arányokkal ide álmodott és itt fölállított I. és II. világháborús emlékművet.

A **Rákóczi tér** árnyas sétányai és téri kiterjedése, funkcionalitása alkalmassá teszik „szoborpark" funkció kialakítására. Itt a szűkebb és tágabb hazánk nagyjainak állított szobrok megfelelő helyen állnának. Lehetőséget teremtve az egyes szobrok által hordozott és közvetített eszmékkel, gondolatokkal „bensőséges" kapcsolat kialakítására, megemlékezések tartására. Így a Március 15 térről e rendezési elvek mentén áthelyezhetők a szobrok és a kopjafa.

Az **I. András téren** zavart kelt a több történelmi korra és eseményre emlékeztető, kontextus nélkül álló alkotások sora. Az I. András tér Zirc történelmi emlékezetének és településtörténetének legrégebbi helye, ennek mentén gondolkodva kell megközelíteni a tér funkcióját és az ott elhelyezendő köztéri alkotásokat. Az I. András tér történelmi emlékhellyé nyilvánításán munkálkodva, mindenképpen átgondolást igényel, a tér történelmi homogenitását megbontó köztéri alkotások elhelyezése. A történelmi kor, ami meghatározza a teret a X-XII. század. A hely szellemisége nem viseli el a kialakult történelmi sokszínűséget, mindenképpen arra kell törekedni, hogy néhány, a térrel más irányú kontextusban lévő alkotástól eltekintve, áthelyezésre kerüljenek.

Sorra véve ezen alkotásokat:

A Martinelli Jenő XX. Századhoz kötődő **Hősi emlékműve** mindenképpen nagyobb és reprezentatívabb teret igénylő alkotás. A közterületeken álló alkotások közül ez az alkotás áll leginkább konfliktusban magával az alkotást befogadó térrel.

1956-os emlékkő nemrégiben került áthelyezésre, az áthelyezésnél a legfontosabb szempont a valamikori elhelyező civil szervezetek véleménye, tiszteletben tartva ezzel az emlékkő állítóinak szándékát. Szakmai alapokon azonban megállapítható, hogy az emlékkő idegenül hat a történelmi térben.

A **parasztpár** szimbólum kötődik a tér által jelképezett valamikori életformához, a tér sarkában, a jelenleginél intenzívebb növényzet általi térképzéssel a téren lehet a helye.

Nepomuki Szent János faplasztika stációfülke-szerű építményben a téren lévő barokk templommal teljes összhangban áll.

Jelenleg nem közterületen álló alkotások

Az I. András térre kívánkozik, a kontextus nélkül az Arborétumba helyezett I. András szobor. I. András tér elnevezése is a hely történelmére utal, ami az e vonatkozású történelmi ismeretekkel nem rendelkezők számára nem egyértelmű. Az I. Andrást ábrázoló mellszobor áthelyezésével, megerősítve a kapcsolódó információ átadásával, egységessé teszi a teret.

A kórház épületegyüttes telkén lévő R. Kiss Lenke szobor, mely eredetileg is közterületen, habár nem a legmegfelelőbb elhelyezéssel állt, nem igazolható jelenlegi helye. Ennek kapcsán is javasolt a közterületi elhelyezés, háttal egy falközeli helyen, de előtte nyitott térben lenne "szabatos".

A nem közterületen lévő alkotások áthelyezésével kapcsolatban a koncepció ajánlást tud megfogalmazni, illetve elérendő célt, azonban eszközrendszere, mivel ezekben az esetekben az önkormányzat nem áll tulajdonosi pozícióban, lényegesen korlátozottabb, mint a köztéri alkotások tekintetében.

Koncepció

Meglévő alkotások

I. András téren a Fájdalmas Anya Templom (Kistemplom) térsége

- Raffay Béla: I. András bronz mellszobrának (2005) áthelyezése a Zirci Ciszterci Arborétumból a királyi udvarház kertjébe;
- Nepomuki Szent János egészalakos faplasztikája a templomkert kis kápolnaszerű fülkeépítményében. A szobor restaurálása halaszthatatlan. Elkészülte után üveglappal védve a műalkotás.

Március 15. tér
„A”

- Martinelli Jenő: I. és II. világháborús emlékművének, a Hősök szobrának visszahelyezése az eredeti, 1964 előtti helyére.
- a mellszobrok áthelyezése a Rákóczi téri Trianon emlékmű irányába vezető sétányokra (Domonkos Béla: Gr. Széchenyi István, Cséri Lajos: Kossuth Lajos);
- a 48-as kopjafa felállítása a Rákóczi tér füves térrésze közepén, a Reguly emlékhely mellett.

„B”

- Megtartani a Petőfi Sándor, Széchenyi Ferenc, és Kossuth Lajos utcák találkozási pontjában a Március 15 tér szimbóluma mentén az itt elhelyezett alkotásokat, azokat szoborpark jellegűen elhelyezni sétány/ sétányok mentén, oly módon, hogy lehetőséget adjon a bővítésre (pl. Petőfi Sándor szobrának elhelyezése)
- A Hősi emlékmű I. András térről a Kossuth Lajos utcán a MOL töltőállomás helyén hosszútávú tervként kialakítandó közpark helyére kerül.

Közterületen javasolt elhelyezni:

- R. Kiss Lenke: Bakony című (Zirc allegóriája) egészalakos, frontálisan komponált kőszobrának elhelyezése közterületen, ahol a szakmai szempontok érvényesülhetnek és lehetőség van egy csorgókút közepére állítani.

Későbbiekben elhelyezendő alkotások

Általános elvek:

A további közterületek kijelölésére az alkotások ismeretében kerülhet sor. Az ún. tárgyias (köznapi és művészeti) plasztikák, valamint a tárgy nélküli (organikus és geometriai absztrakciók) művészeti kompozíciók más-más térben helyezhetők el. Attól függően, hogy a szobor zárt, töretlen felületű tömb vagy kivájt (homorú-domború), ill. perforált (lyuggatott) tömb, avagy mobil plasztika (pl. szélmozgatta), más-más környezetben fejti ki hatását. A térkialakítás "szabja meg" az odaillő szoborkompozíciót. A tájolás általában egy-egy kiemelkedő tereptárgyra, eszmei központra irányul, vagy maga a szobor a kiemelkedő (méretű vagy szellemiségű) tereptárgy, amely kelet-nyugati tájolással fejez ki

egyetemes üzenetet (keletre nézőn a születés, a létrejövés, nyugatra tekintőn a távozás, az elmúlás érzetével).

Tér és elhelyezendő alkotás viszonya:

Eszmei: az elhelyezendő alkotásnak és az elhelyezésére szolgáló térnek eszmei kapcsolatban kell állnia. A kapcsolat lehet valós, valamely eseményhez kötött, vagy a tér az alkotás a közösség mentális térképén azonos szinten elhelyezett, vagy valamely mondanivaló által kapcsolódó.

Téri: Az elhelyezés biztosítsa az alkotás nagyságához és szükséges teréhez (beleértve a szemlélését, érvényesülését biztosító teret is) megfelelő területet. Az alkotást és környezete összhangját biztosítani kell.

Emléktáblák

Az emléktáblának az elhelyezésére szolgáló épületnek eszmei összhangban kell lennie. Az önálló tartószerkezeten elhelyezett emléktáblák esetében a környezetbe illeszkedőnek kell lennie, és megfelelő teret kell biztosítani a megemlékezések, elmélkedések, koszorúzások számára.

Emlékpadok

Az emlékpadok lehetnek egyedi alkotások, ezek helyét minden esetben egyedileg kell kijelölni a környezethez illesztéssel.

Valamint lehetnek kereskedelmi forgalomban kapható, visszafogott vonalvezetésű emléklappal, emléktáblával ellátott padok, ezeket a padokat elsősorban csoportosan javasolt elhelyezni.

Általános elvek nevesített közterületeken:

Rákóczi téren

- mellszobrok elhelyezése szoborsétány-szerűen a ….mellékleten jelölt területeken, a környezet együttes tervezésével történjen.

- egészalakos vagy térbe állított művészeti kompozíciók elhelyezése a tér …….mellékletén jelölt területek valamelyikén történjen.

Március 15 téren

„A”

- a térre a Hősi emlékmű áthelyezése a cél, oda az áthelyezésig művészeti alkotás elhelyezése ne történjen. Az áthelyezéssel egyidőben történjen meg az eredeti kerítés visszaépítése is. Az áthelyezést követően a teret a Hősi emlékmű által meghatározottnak kell tekinteni, ami további alkotások elhelyezését nem viseli el.

„B”

- A téren lévő, eszmeiségében a tér és a téren összefutó utcák elnevezését hordozó alkotások megtartandók és további alkotások elhelyezhetők. Az alkotások téri elhelyezését meg kell tervezni, szoborsétány jellegűen át kell alakítani.

Részlet a Forma Tervező és Fővállalkozó Zrt. által készített tanulmánytervből

I. András tér

- Az I. András téren Fájdalmas Anya Templom (Kistemplom) térségében a történelmi és építészeti emlékekkel összhangban lévő alkotásokat kell megtartani. Az azon kívüli alkotásokat más helyszínre kell helyezni. Megtartandó a Nepomuki Szent János egészalakos faplasztikája és fontos az I. András szobor Arborétumi tó mellőli áthelyezése ide, ahol a krónikák szerint királyunk elhunyt. A térrész művészeti alkotásait, emléktábláit a történelmi emlékhellyé nyilvánítási törekvéssel, és reményeink szerinti elnyerésével, összhangban kell kialakítani.

Részlet a Forma Tervező és Fővállalkozó Zrt. által készített tanulmánytervből

I. István tér

Egységes megjelenésű, kereskedelmi forgalomban kapható, letisztult vonalvezetésű, azonos típusú, emléktáblával ellátott emlékpadok elhelyezésének helye.

Mellékletek:

1. Szűcs István Miklós képzőművész által készítet szakértői dokumentáció
2. Térkép
3. Köztéri alkotások nyilvántartása 2019 állapot (?)

Köztéri alkotások Zirc város közterületein, elhelyezési koncepció

Bevezető

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a köztéri művészeti alkotások és emléktáblák elhelyezésének rendjéről a 26/2018. (XI.19.) önkormányzati rendeletet alkotta. Ezzel párhuzamosan döntött arról, hogy a Zirc város közterületein köztéri alkotások elhelyezése vonatkozásában koncepciót dolgoz ki, annak érdekében, hogy a művészeti alkotások az egész városra kiterjedő és a városi tereket összefüggéseiben kezelő koncepció mentén kerüljenek elhelyezésre. A koncepció amellett, hogy meghatározza a jövőbeli térbeli rendet, javaslatot tesz a meglévő alkotások áthelyezésére, annak érdekében, hogy az adott alkotás még jobban kifejezésre tudja juttatni azt a szándékot, ami az elhelyezésének indoka volt és nem utolsó sorban a művészeti, művészettörténeti szakmai szempontok minél jobban érvényesüljenek.
A koncepció kidolgozásának művészeti, művészettörténeti szakmai munkáját Szűcs István Miklós okl. képzőművész, művészettörténész végezte. Az általa készített szakmai dokumentum volt az alapja a koncepció megalkotásának és koncepció mellékleteként annak elválaszthatatlan részét képezi. Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete ezúton is köszönetét fejezi ki a magas színvonalú, rendkívül alapos szakmai anyag elkészítéséért Szűcs István Miklósnak.
A koncepció segítségül szolgál mind az alkotásokat elhelyezni szándékozók, mind pedig a rendelet alapján létrehozandó szakmai munkacsoport véleményének a kialakításához. Az alkotások elhelyezésének minden esetben további feltétele a Magyar Alkotóművészeti Nonprofit Kft. véleménye, azonban e szervezet az adott tér és alkotás viszonyát vizsgálja és nem feladata a településen belüli optimális hely keresése, kiválasztása. Ez a mi feladatunk, hogy a méltán értékes alkotások, hordozzanak eszmei, társadalmi vagy művészeti értéket, ne csak önmagukban álló alkotások legyenek, hanem álljanak kontextusban egymással és a város tereivel.

Helyzetfeltárás

Mellszobrok (büszt)

KÖZTERÜLETEN

A Széchenyi utca és a Városháza valamint a „Vasbolt” határolta Március 15-e térre került két mellszobor és a kopjafa.
Gróf **Széchenyi István** politikust, írót, közgazdászt és minisztert, a *„legnagyobb magyart”* ábrázolja. **DOMONKOS Béla** (Kispest, 1934. február 25. -) éremművész, szobrász és öntőmester mintázta.
A másfélszeres életnagyságú szobor a kelleténél alacsonyabb posztamensen áll.

Széchenyi után **CSÉRI Lajos** (Hajdúböszörmény, 1928-01-22 -) éremművész, szobrász kissé erőtlen, természetes ponderációt nélkülöző megformálásában **Kossuth Lajos** pénzügyminiszter, kormányzó-elnök, a magyar szabadságharc szellemi vezére, a Honvédelmi Bizottmány elnökének mellszobra látható (1998) .

1848-as kopjafa, az Aradi Vértanúk emlékét őrzi, Nyulasi József fafaragó alkotása.

A Rákóczi téri park szoborsétányának nyitó alkotása **BÁNYAI Ödön** (1909 – 1948.): **Reguly Antal** expresszív mellszobra. A XIX. század magyar szellemi élet nagyjai közé tartozó, önképzéssel nyelvésszé lett kutató kétszeres életnagyságú mellszobra bronzból készült, 1943-ban.

Az általános iskolától az Országzászló előtere irányába vezető sétány mentén találhatjuk *Domonkos Bélának* a tér névadóját, **II. Rákóczi Ferenc**et megörökítő másfélszeres életnagyságú bronz mellszobrát. Rákóczit megörökítő művét lírai realizmus, az érzelmi kötődések kifinomult, érmészetben megszokott plasztikai megjelenítés jellemzi.

NEM KÖZTERÜLETEN

Az arborétum tavánál állították fel **I. András** bronzból készült mellszobrát (2005). **RAFFAY Béla (**Sopron, 1944-10-25 -) műve tömbszerű, súlyos és zárt, ún. töretlen felületű plasztika. Az uralkodó Zircen bekövetkezett halála a királyi udvarház és temploma falmaradványai közelében, a Fájdalmas Anya Plébániatemplom kertjében indokolja elhelyezését; frontális komponáltsága révén háttal a stációfülkének vagy a romkert falmaradványainak.

RÁTONYI József (Budapest, 1942-12-9 -): **III. Béla mellszobra** (bronz, életnagyságúnál kissé nagyobb). A Magyar Királyságot európai nagyhatalommá tevő III. Bélának 1982-ig nem volt önálló szobra hazánkban: ezen változtatott a zirci gimnázium előkertjében április 23-án felavatott műalkotás, amely a település legkvalitásosabb mellszobra. A zirci mély intellektust sugárzó királybüszt tökéletes szellemi azonosulás mindazzal, amit III. Béla műveltségéről feljegyeztek. *"Nem hadakozott, épített, üldözte a lopókat és a latrokat, bevezette az írásbeliségnek azt a módját, ahogy a császári udvarban és a pápánál van."* Európában az ún. *"reprezentatív palotastílus"* esztergomi megteremtője. *"Nagy Béla"* király a kőfaragó és aranyműves *Dénes* mestert keze és szellemi teljesítménye elismeréseként, (fő)nemesi rang adományozásával tüntette ki. A büszt amellett, hogy a szellem embereként láttatja a királyt,

még portréhiteles is, mert kapcsolata *Árpás Károly* arcrekonstrukciójával és a győri **Szt. László** hermával nyilvánvaló. A zirci mellszobor alkotója, *Rátonyi József* az előbbiekből is hasznosított. A remekmű helyét *Cifka Péter* művészettörténész, egyetemi tanár (MKE), az *országos szoborállító szakbizottság vezetője* jelölte ki.

Egészalakos szobrok

KÖZTERÜLETEN

Az I. András téri templomkertben álló stációfülke-szerű építmény (1729) **Nepomuki Szent János** faplasztika mielőbbi védelmet igényel (restaurálás, visszahelyezés a Bagolyvár /1723/ korábbi falfülkéjébe, vagy megtartva a "kis kápolnaszerű építményben", üveglappal fedve). Megfontolandók *Horváth Konstantin* szavai: *"1729-ben Nep. Szt. János szobra kap egy kis kápolnaszerű építményt, ahova hetenkint összegyül a vallásos falu és ájtatosságot tart."*

MARTINELLI Jenő (Bp., 1886 - Bp., 1954) 1925-ben a **Hősök szobra** felállításával, a polgári és gazdaréteg kegyeleti akaratával mintegy kitűzte a település "energia- és térszervező" központját. A kazettás kerítés köralakjai, mint koszorúk és az ívelt kivágásaikkal egy-egy katonai sírkeresztet jelképeztek (18-18 oldalanként, összesen 72, ebből kettő a bejárati kis kapuszárny). Az emlékművet - a helyi lakosság nagy felháborodása ellenére - 1964-ben a nagyközségi vezetőség a központi helyéről áthelyeztette a Kossuth utcai árok közelébe, mint később kiderült, a középkori királyi udvarház egy részének takarásban levő alapfalaira. Az Emlékmű eredeti keretelését terméskővel váltották fel. 1992-ben újíttatta fel a városi önkormányzat az obeliszket és a szoborkompozíciót. Az **I. és II. világháború hősi halottainak névsora** is ekkor került az Emlékmű fémtábláira. A műalkotás egésze a szobrokkal, posztamenssel, lépcsőkkel és kerítéssel Martinelli tervezése és kivitelezése, minden elemében jelentéshordozó. Ikonológiailag, szemiotikailag is kifogástalan a műegész kelet-nyugati tájolása...(kultikus elrendezés)

A szobrászművész kiválóan megkomponálta a világháborús emlékművet. Visszaállítása a mai városháza előtti térre csak eredeti formakövetéssel, rekonstrukcióban képzelhető el. Az alkotó, Martinelli Jenő a művet az adott környezetbe tervezte, így a helyszín kihatással van a mű témájának, méretének, anyagának és az egyéb paramétereinek kiválasztására. A mű integritáshoz való jogából (Szjt. 13. §) következik, hogy a köztéri szobroknál a művet körbeölelő környezet az alkotás szerves részét jelenti, hiszen az alkotás a környezetében nyeri el a „szerzői rendeltetését". Szjt. 13. §-a: *„A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy a mű más olyan megváltoztatása és a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes."* (A terméskő kerítést fel kell váltania az eredeti 70 db-os betonöntvény kazettának.)

forrás: Szűcs István Miklós

NEM KÖZTERÜLETEN

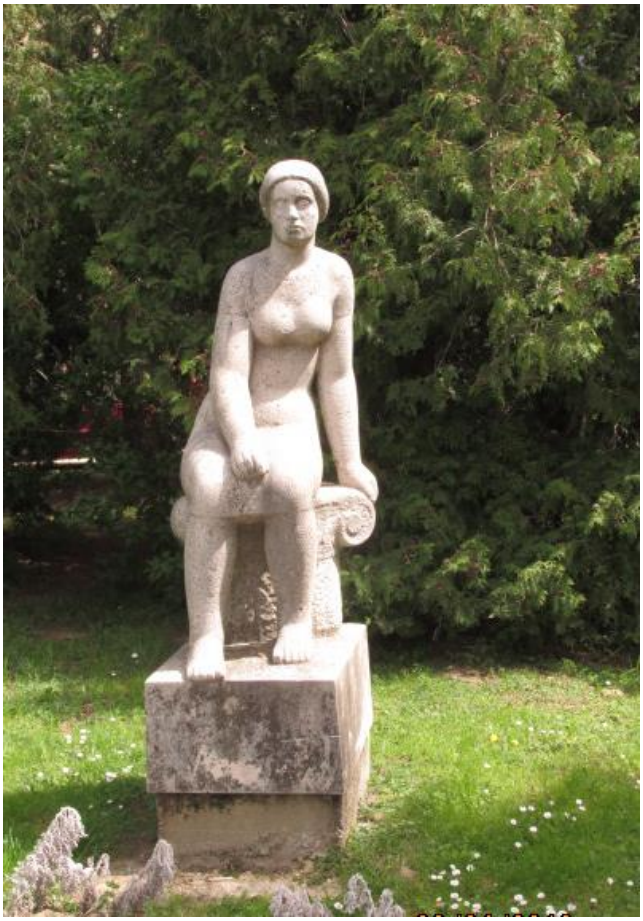
R. KISS Lenke, Rábai Györgyné (Illye Clumeghiu [Románia], 1926. máj. 13. - Vp., 2000. jan. 18.) megformálásában a **Bakony** (1971) szobra fehér mészkőből készült. A tölgyleveles ág apostoli kettőskeresztjével egyetemes nemzeti tartalmakra és a település szakrális kötődéseire utal, miközben a helység nevének egyik etimológiai magyarázatát is kifejezi (kondák makkoló helye="zsirec"=Zirc). A főnézetű kompozíció jelenleg a kórház nagyobb térirányából tekintve, mint művészi térplasztika kevésbé hatásos. Elhelyezése háttal egy falközeli helyen, de előtte nyitott térben lenne "szabatos".
Az alkotás hely szerinti besorolás sajátossága, hogy korábban közterületen álló szobor került nem közterületi, de közfunkciót ellátó intézmény telkére.

Egyéb alkotások

Fekete István plasztika (2018) **Domonkos Béla** alkotása, mészkővel burkolt oszlopra helyezve a Rákóczi tér általános iskola felőli részén az iskolából a teret megközelíteni szolgáló 2 kapu közötti területen. A plasztikát tartó oszlop Fekete István termetének megfelelő magasságba emeli az arcot ábrázoló plasztikát. Az elhelyezés a diákoknak szólt, hogy az iskolából jövet-menet rápillantsanak, hogy ezáltal nyomot hagyjon az emlékezetükben és kíváncsiságukat felébressze az író művei iránt.

R. Kiss Lenke: Ülő nő. Az Alkotmány utcai ún. "kockaházak", társasházak előterében elhelyezett alkotás. A szobor térbeli elhelyezése kifogástalan, jó helyre került, a modellpóz és a figura oldjaa kockaházak szögleteit. Az ülésül szolgáló, mérsékelt geometriájú csigavonalas (volutás) ion oszlopfő átvezet a talapzati kockára (posztamens), amelyen a szobor és az oszlop van; ún.minőségi (eltérő karakterek közel azonos méretekkel) és mennyiségi (egyező v. hasonló karakterek eltérő méretekkel) formakontrasztban van az Ülő nő mészkőalakja a házakkal.

A **parasztpár**t ábrázoló fából készült szobor, mely **Dávid Mózes** erdélyi fafaragó első ilyen jellegű munkája, az I. András tér déli szegletében növényzettel körülölelten áll. Civil kezdeményezésre az ősök emlékezetére került elhelyezésre a valamikori falu településtörténeti központjában, ahol a falu temploma állt és áll ma is.

Az **56'-os emlékkő** több civil szervezet kezdeményezésével és közreműködésével került az I. András téren Martinelli Jenő alkotása a Hősök emlékműve mellé. 2016-ban a 60 éves évfordulóra, állami támogatással az emlékkő felújításra és áthelyezésre került a téren belül. Az akkor készült szakvélemény, melynek kialakításában Lugossy László szobrászművész és Hegyeshalmi László művészettörténész vettek részt, támogatta az áthelyezést. Indoklásban szerepel, hogy az I. András téren lévő két emlékmű túl közel esik egymáshoz. A két világháború áldozataira emlékező alkotás szoborkompozíciója és grandiózus emelvénye mellett az 1956-os forradalomra emlékező emlékkő túl jelentéktelen a megemlékezések és

koszorúzások megtartására. Az emlékkő áthelyezésében és felújításában Bittmann Árpád kőfaragó működött közre.

Az I. István téren álló **Sellő** című, fából készült szobor, melynek alkotója ismeretlen, jól illeszkedik a tó környezetéhez és a fás, árnyas környezethez.

Itt található Hoffer Ildikó keramikusművész alkotásait tartalmazó ivókút is.

Emléktáblák

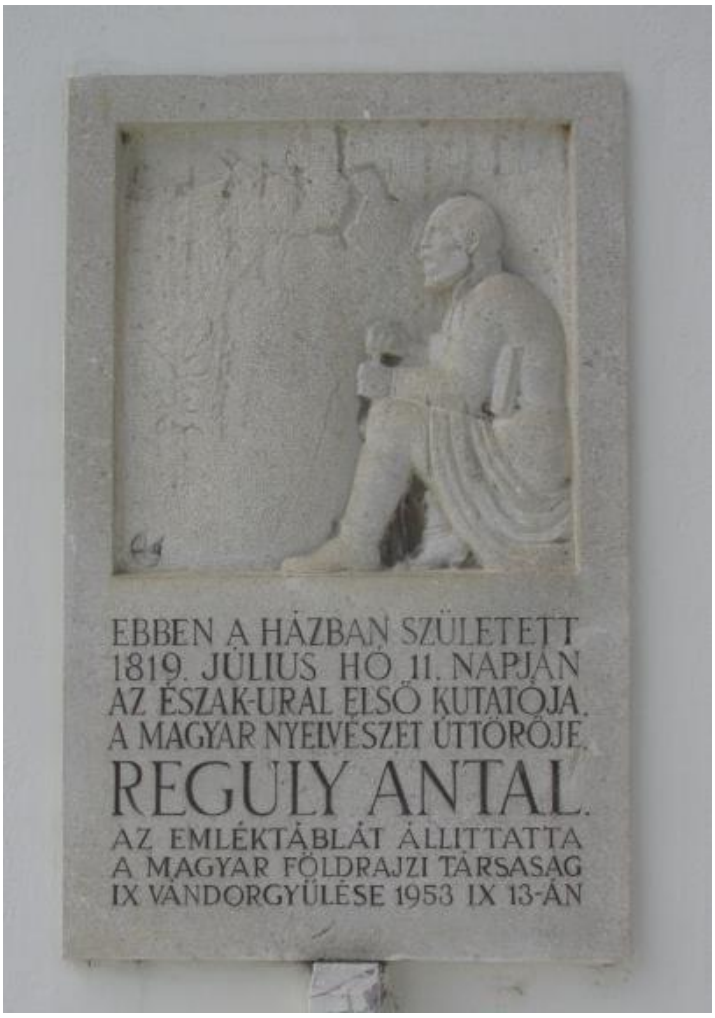
A Március 15 téren a volt „vasbolt” épületének homlokzatán, **Kossuth Lajos** emlékére, halálának centenáriumára.

Az iskola épületegyüttes Széchényi utcai ma már nem oktatási célokat szolgáló épületének homlokzatán **Békefi Antal** pedagógus, zeneszerző, karnagy, népzenekutató az MTA munkatársa a Zirci Tájmúzeum alapítója tiszteletére.

A volt Dubniczay házon ma Reguly Múzeum épületén **Reguly Antal** emlékére, aki az első Észak- Ural kutató volt és a magyar nyelvészet úttörője.

Helyzetértékelés

I. Közterületen álló alkotások

A **Március 15 téren** elhelyezett alkotások a tervezetlenség miatt nem illeszkednek a térbe.
A Városháza lapos tetejű épület idővel "árnyalatot váltó" horizontális tömege mellett idegenül és szétszórva hatnak. A két távol álló büszt gyengíti egymást (középütt és a járda mentén), míg a kopjafa erőtlenül kicsi, a viszonyítottan nagy térben elvész, koncipiálásával hívja is vissza a jó arányokkal ide álmodott és itt fölállított I. és II. világháborús emlékművet.
A **Rákóczi tér** árnyas sétányai és téri kiterjedése, funkcionalitása alkalmassá teszik „szoborpark" funkció kialakítására. Itt a szűkebb és tágabb hazánk nagyjainak állított szobrok megfelelő helyen állnának. Lehetőséget teremtve az egyes szobrok által hordozott és közvetített eszmékkel, gondolatokkal „bensőséges" kapcsolat kialakítására, megemlékezések tartására. Így a Március 15 térről e rendezési elvek mentén áthelyezhetők a szobrok és a kopjafa.
Az **I. András téren** zavart kelt a több történelmi korra és eseményre emlékeztető, kontextus nélkül álló alkotások sora. Az I. András tér Zirc történelmi emlékezetének és településtörténetének legrégebbi helye, ennek mentén gondolkodva kell megközelíteni a tér funkcióját és az ott elhelyezendő köztéri alkotásokat. Az I. András tér történelmi emlékhellyé nyilvánításán munkálkodva, mindenképpen átgondolást igényel, a tér történelmi homogenitását megbontó köztéri alkotások elhelyezése. A történelmi kor, ami meghatározza a teret a X-XII. század. A hely szellemisége nem viseli el a kialakult történelmi sokszínűséget, mindenképpen arra kell törekedni, hogy néhány, a térrel más irányú kontextusban lévő alkotástól eltekintve, áthelyezésre kerüljenek.
Sorra véve ezen alkotásokat:
A Martinelli Jenő XX. Századhoz kötődő **Hősi emlékműve** mindenképpen nagyobb és reprezentatívabb teret igénylő alkotás. A közterületeken álló alkotások közül ez az alkotás áll leginkább konfliktusban magával az alkotást befogadó térrel.
1956-os emlékkő nemrégiben került áthelyezésre, az áthelyezésnél a legfontosabb szempont a valamikori elhelyező civil szervezetek véleménye, tiszteletben tartva ezzel az emlékkő állítóinak szándékát. Szakmai alapokon azonban megállapítható, hogy az emlékkő idegenül hat a történelmi térben.
A **parasztpár** szimbólum kötődik a tér által jelképezett valamikori életformához, a tér sarkában, a jelenleginél intenzívebb növényzet általi térképzéssel a téren lehet a helye.
Nepomuki Szent János faplasztika stációfülke-szerű építményben a téren lévő barokk templommal teljes összhangban áll.

II. Jelenleg nem közterületen álló alkotások

Az I. András térre kívánkozik, a kontextus nélkül az Arborétumba helyezett I. András szobor. I. András tér elnevezése is a hely történelmére utal, ami az e vonatkozású történelmi ismeretekkel nem rendelkezők számára nem egyértelmű. Az I. Andrást ábrázoló mellszobor áthelyezésével, megerősítve a kapcsolódó információ átadásával, egységessé teszi a teret.

A kórház épületegyüttes telkén lévő R. Kiss Lenke szobor, mely eredetileg is közterületen, habár nem a legmegfelelőbb elhelyezéssel állt, nem igazolható jelenlegi helye. Ennek kapcsán is javasolt a közterületi elhelyezés, háttal egy falközeli helyen, de előtte nyitott térben lenne "szabatos".

A nem közterületen lévő alkotások áthelyezésével kapcsolatban a koncepció ajánlást tud megfogalmazni, illetve elérendő célt, azonban eszközrendszere, mivel ezekben az esetekben az önkormányzat nem áll tulajdonosi pozícióban, lényegesen korlátozottabb, mint a köztéri alkotások tekintetében.

Koncepció

I. Meglévő alkotások

I. András téren a Fájdalmas Anya Templom (Kistemplom) térsége

- Raffay Béla: I. András bronz mellszobrának (2005) áthelyezése a Zirci Ciszterci Arborétumból a királyi udvarház kertjébe;
- Nepomuki Szent János egészalakos faplasztikája a templomkert kis kápolnaszerű fülkeépítményében. A szobor restaurálása halaszthatatlan. Elkészülte után üveglappal védve a műalkotás. A szobor áthelyezése eredeti helyére, a Bagolyvár épület falfülkéjébe, ugyancsak restaurálást követően, az időjárásnak való kitettség megakadályozására üveglappal fedve.

Március 15. tér

- Martinelli Jenő: I. és II. világháborús emlékművének, a Hősök szobrának visszahelyezése az eredeti, 1964 előtti helyére, a Városháza előtti, mai Március 15 térre.
- a mellszobrok áthelyezése a Rákóczi téri Trianon emlékmű irányába vezető sétányokra (Domonkos Béla: Gr. Széchenyi István, Cséri Lajos: Kossuth Lajos);
- a 48-as kopjafa felállítása a Rákóczi tér füves térrésze közepén, a Reguly emlékhely mellett.

Közterületen javasolt elhelyezni:

R. Kiss Lenke: Bakony című (Zirc allegóriája) egészalakos, frontálisan komponált kőszobrának elhelyezése közterületen, ahol a szakmai szempontok érvényesülhetnek és lehetőség van egy csorgókút közepére állítani.

Közterületi alkotás áthelyezése nem közterületre:

Az I. István téren lévő, fából készült, Sellő című általunk ismeretlen alkotó művét javasolt az Arborétumi tó mellé telepíteni.

II. Későbbiekben elhelyezendő alkotások

II.1. Általános elvek:

A további közterületek kijelölésére az alkotások ismeretében kerülhet sor. Az ún. tárgyias (köznapi és művészeti) plasztikák, valamint a tárgy nélküli (organikus és geometriai absztrakciók) művészeti kompozíciók más-más térben helyezhetők el. Attól függően, hogy a szobor zárt, töretlen felületű tömb vagy kivájt (homorú-domború), ill. perforált (lyuggatott) tömb, avagy mobil plasztika (pl. szélmozgatta), más-más környezetben fejti ki hatását. A térkialakítás "szabja meg" az odaillő szoborkompozíciót. A tájolás általában egy-egy kiemelkedő tereptárgyra, eszmei központra irányul, vagy maga a szobor a kiemelkedő (méretű vagy szellemiségű) tereptárgy, amely kelet-nyugati tájolással fejez ki egyetemes üzenetet (keletre nézőn a születés, a létrejövés, nyugatra tekintőn a távozás, az elmúlás érzetével).

Biztosítanunk szükséges az elhelyezések során a megállás lehetőségét, a módot, hogy az ember emlékezhessen is egy-egy pillanatra, hosszabb-rövidebb időre.

II.2. Tér és elhelyezendő alkotás viszonya:

Eszmei: az elhelyezendő alkotásnak és az elhelyezésére szolgáló térnek eszmei kapcsolatban kell állnia. A kapcsolat lehet valós, valamely eseményhez kötött, vagy a tér az alkotás a közösség mentális térképén azonos szinten elhelyezett, vagy valamely mondanivaló által kapcsolódó.

Különös odafigyelést és egyedi helyszín megtalálását kívánja az alábbi két rendhagyó szobortípus (Zircen ugyan még nem jellemző, de népszerűségük egyre nő, több városban is láthatóak.) A zsánerszobrok nem talapzatokra kerülnek, hanem a járószintre, közelebb hozza a befogadóhoz a művészi plasztikát. Az utcák, terek arculatába illeszkedő, a téri megjelenésnek és különösen városközponti területen a tér történelmi rangját nem csorbító alkotások helyezhetők el. (Ilyenek lehetnek pl. mikor írók, költők kedélyesen időznek köztereink padjain, és karosszékekben a kávéházi asztaloknál üldögélnek, vagy közismert regényrészlet, vagy egyetemes mondanivaló sűrítése egy emberközeli jelenetbe.)

Téri: Az elhelyezés biztosítsa az alkotás nagyságához és szükséges teréhez (beleértve a szemlélését, érvényesülését biztosító teret is) megfelelő területet. Az alkotást és környezete összhangját biztosítani kell.

Kérdésként fogalmazzuk meg, vajon hány szobor helyezhető el Zirc nyilvános terein? Egy kisváros műtárgyi befogadóképessége ugyancsak véges. Mellszobrok kerülhetnek még a Penny felé vezető (3) és a buszmegálló járdájára merőleges sétaút füves oldalán (3), valamint a Reguly- (+3) és a Rákóczi-szobor melletti szakaszokon (+2). Az ún. kerekszobrok után megnő majd a közintézményekben elhelyezett és a lakóházak falára kerülő domborműves emléktáblák jelentősége.

II.3. Emléktáblák

Az emléktáblának az elhelyezésére szolgáló épületnek eszmei összhangban kell lennie. Az önálló tartószerkezeten elhelyezett emléktáblák esetében a környezetbe illeszkedőnek kell lennie, és megfelelő teret kell biztosítani a megemlékezések, elmélkedések, koszorúzások számára.

Zirci Pantheon domborműves emléktábláinak elhelyezése:

a) Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház udvarának rendezését követően, megfelelő nagyságú teret biztosítva mind az elhelyezésre, mind megemlékezésre, arra alkalmas falfelületen, vagy egy pengefalakból kialakított rendszeren.

b) Rákóczi téren pengefalra állítva, az észak-déli irányú sétány mentén, vagy a dél-nyugati pihenőkert rész mögött a pergola „hátfalaként" a padok mögött végig futó sétány mentén befordulva a déli „kerítésre" (még mindig a pihenőkert térrésznél maradva) intim teret határolva le ez által. A tér intimitása a viszonylag nagy darabszámú és terjedelmű táblák esetén is megőrizhető.

II.4. Emlékpadok

Az emlékpadok lehetnek egyedi alkotások, ezek helyét minden esetben egyedileg kell kijelölni a környezethez illesztéssel.

Valamint lehetnek kereskedelmi forgalomban kapható, visszafogott vonalvezetésű emléklappal, emléktáblával ellátott padok, ezeket a padokat elsősorban csoportosan javasolt elhelyezni.

II.5. Általános elvek nevesített közterületeken:

Rákóczi téren

- mellszobrok elhelyezése szoborsétány-szerűen a ….mellékleten jelölt területeken, a környezet együttes tervezésével történjen.

- egészalakos vagy térbe állított művészeti kompozíciók elhelyezése a tér …….mellékletén jelölt területek valamelyikén történjen.

Március 15 téren

- a térre a Hősi emlékmű áthelyezése a cél, oda az áthelyezésig művészeti alkotás elhelyezése ne történjen. Az áthelyezéssel egyidőben történjen meg az eredeti kerítés visszaépítése is. Az áthelyezést követően a teret a Hősi emlékmű által meghatározottnak kell tekinteni, ami további alkotások elhelyezését nem viseli el.

I. András téren

- Az I. András téren Fájdalmas Anya Templom (Kistemplom) térségében a történelmi és építészeti emlékekkel összhangban lévő alkotásokat kell megtartani. Az azon kívüli alkotásokat más helyszínre kell helyezni. Megtartandó a Nepomuki Szent János egészalakos faplasztikája és fontos az I. András szobor Arborétumi tó mellőli áthelyezése ide, ahol a krónikák szerint királyunk elhunyt. A térrész művészeti alkotásait, emléktábláit a történelmi emlékhellyé nyilvánítási törekvéssel, és reményeink szerinti elnyerésével, összhangban kell kialakítani.
- A térről áthelyezendő a Hősi emlékmű és az 1956-os emlékkő

I. István téren

Egységes megjelenésű, kereskedelmi forgalomban kapható, letisztult vonalvezetésű, azonos típusú, emléktáblával ellátott emlékpadok elhelyezésének helye.

Mellékletek:

1. Szűcs István Miklós okl. képzőművész, művészettörténész által készítet szakértői dokumentáció
2. Térkép
3. Köztéri alkotások nyilvántartása 2019 állapot

KÖZTÉRI MŰALKOTÁSOK ZIRCEN.

SZOBORSÉTÁNY, HŐSI EMLÉKMŰVEK ÉS MŰEMLÉKEK

Alapvetések:

Az 1991. évi XX. törvény 109. §-a szerint a köztéri műalkotások, művészi igényű és emlékmű-funkciójú szobor, illetve emlékmű elhelyezéséhez, áthelyezéséhez vagy lebontásához az önkormányzat egyetértése szükséges. Nem önkormányzati tulajdonú épületen lévő művészeti alkotásokat az önkormányzat képviselőtestülete - szakvélemény kikérésével - védi, elhelyezés esetén véleményezési joga van. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus tevékenységét kizárólag koordináló, illetve független szakértői, szakvéleményező és dokumentáló hatáskörre korlátozta. Az emlékmű és szoborállításban az egyik legfontosabb elem a szakvélemény, vagyis a szakértői zsűri álláspontja.

Sajnálatos, mindezek ellenére is előfordul megyénk némely kisebb településén, hogy szakvélemény beszerzése nélkül állítanak szobrot, főként a nagyszámú önjelölt, amatőr, ill. dilettáns műkedvelők kezdeményezésére. Visszás helyzetek állnak ilyenkor elő, mert az adott önkormányzatnak, amely a törvénysértést a szakvélemény megszerzésének elmulasztásával elkövette, önmaga ellen kellene jogilag fellépnie. Előfordult, hogy egy-egy szakvélemény autentikus megállapításait megsemmisítették, és a szobrászat formanyelvi, mesterségbeli tudnivalóit figyelmen kívül hagyva állítottak portréemlékművet például egy a magyar államiság szellemét ébren tartó térre a 48-as hagyományok (nemzeti függetlenség, társadalmi haladás) őrzőiből válogatva.

Mellszobrokat (büszt) és más térplasztikákat elhelyezve mindenkor komponált látványt kell nyújtaniuk a szoborállítóknak, nehogy a település valamely kiemelt középületét panoptikumszerű bábu-kavalkáddal övezzék. Ennek elkerülésére, a plasztikák térbeli elhelyezésekor a tartalmi tényezők mellett a részletek kohéziójának, a formaviszonylatok ritmusváltó művészetének szem előtt tartása elemi követelmény.

Az emlékmű elhelyezésének vagy áthelyezésének (ritkábban lebontásának) konfliktuskeltő tényezője lehet a szakvéleményezés. Ekkor kerül sor az állásfoglalás kiadására - a szobor vagy emlékmű terv modellezésének bírálata alapján - majd a helyszíni szemlén végzett helykijelöléssel kapcsolatban. A bírálóbizottság (zsűri), a megrendelő, a finanszírozó és az engedélyező érdekérvényesítésétől függetlenül formál véleményt. A szakvélemény nem határozza meg, hogy az elutasító állásfoglalás vagy támogató szakmaiság megfogalmazása esetén mi a teendő.

• *Elutasító szakvélemény* esetén is felállítható a köztéri mű. Megszűnt a szakmai szervezet hatósági jogköre. A döntés a terület tulajdonosának közösségi képviselete kezében van.

• *Támogató szakvélemény* esetén is mellőzhető a megvalósítási procedúra, de a döntéshozatalhoz elengedhetetlen a szakértői vélemények megismerése és mérlegelése.

Zirci sajátosságok:

A *szobrok* fontos alkotóelemei a településeknek. Jelenlétük meghatározza egy tér, egy sétány hangulatát. Zircen, a Városháza előtti téren nem érvényesülnek kellőképpen a plasztikai emlékjelek. Kevésbé meggyőző elképzeléssel rakták szét őket a szépen gondozott füves-fás kertben. Adódik a kérdés, miként születhet meg ebből a vágyott harmónia? Az újabb és újabb plasztikák kihelyezésével kétséges az örömérzet bekövetkezése. A „sorsfordító magyarok" mellszobrainak helyét (szakigényeknek megfelelően) a megújított Rákóczi tér fás-bokros ligetében lenne szerencsésebb kijelölni. Ehhez szükséges kiemelni őket a jelenlegi környezetükből, és a Rákóczi tér eszmei középpontjához, a felmagasodó Országzászlóhoz vezető sétány mentén elhelyezni. (Akár virágágyakkal vagy díszcserjékkel is megadni ottlétük nyomatékát.) Az Országzászló emlékmű a vízszintes és függőleges alapirányokat kitűző tömegével már önmagában is rendezi, szervezi a teret. Zirc áhítatra késztető "organikus díszterme", gyülekezőhelye a Rákóczi tér, ahol magasztos ünnepélyeket tarthatnak emlékművekkel, szobrokkal, dísz-kutakkal ékesített környezetben. A nagy egészet úgy osztották kisebb területekre, hogy különböző tartalmakat, lét- és lélekállapotokat szolgáló fórumokat tarthassanak rajtuk. A játszótér, a sport és az előadó művészet valamint a megemlékezések kisebb-nagyobb közegei kínálkoznak Zirc legnagyobb ligetes promenádján.

A települések köztereinek kiképezésében, azok elrendezésében rejlik egy szobor megjelenésének minősége, művészi kvalitása is. Az idősebb zirciek emlékezetébe vésve él a Béke tér, amelynek szépségét csodálták, gyönyörködtek benne, hatott rájuk az Emlékmű szobor-építményének és a térnek összhangzatos varázsa. Ellentétben a történelmi félmúltban Március 15. névre megváltoztatott térrel, amely sokakat közömbösen hagy, mert erőtlen és az üresség érzetét kelti. A napjainkban jó szándékkal, de szakmaiatlanul kihelyezett "műtárgyak" kellő méretezésének, plasztikai kohéziójának hiányában érdektelenné lett a kis tér. Ennek oka, hogy szobrokat csak olyan köztéren lehet elhelyezni, amelyet e célra formáltak. S főképp azokon a tereken nem célszerű személyt ábrázoló szobrokat felállítani, amelyek mint forgalmi terek, több utca, fő útirány keresztezésénél képződtek. A zirci Városháza előtt a térelrendezés az egykor itt állt hősi emlékmű határozott vertikális tengely-vonatkozásában a monumentális rendet, a kőkerítés négyzet- és körelemeinek, a falfelületeknek egymáshoz és a térfelület terjedelméhez mért arányosságában az összhangzatosságot, a teljes és hézagtalan körülzárásában a befejezettséget, a rendíthetetlen nyugalmat tükröztette vissza.

Ugyan a Március 15. tér nem szabályos, nem szimmetrikus, de alaprajzi kiterjedését a körülövező épületeket magassági arányaihoz mérték és a határoló falsíkok terjedelmével is összhangba hozták. Megragadóan hatott a szerény dimenziójú egykori Béke tér, Martinelli Jenő műve. Térbeli összhangban, fenséget sugárzó emlékművében mutatta meg Martinelli, korának ismert szobrászművésze, miként kerülhet térbe egy mesterséges dombhátra emelt obeliszk a művészi hatástényezőivel és az áhítat kifejezésének szakrális tartományaiban. A köztér fókuszában égbeszökő emlékmű - kazettás kerítésű foglalatában - irányadó szobrászi példa lett másutt is az országban. A harcokban elesettek keresztjeles emlékkazetta sora (oldalanként 18-18, összesen 70 főre utalva Zircről és környékéről) a magasba emelő lépcsőzettel és az obeliszket záró szoborjelenettel központozza a teret, és formakontrasztjával kiemeli a városháza vízszintesen elnyúló homlokzatát, hátterében az apátság karcsúsított toronysüvegeivel, megismételve az előtér emlékművének nagyszerűségét, így határozva meg önmagát és a helyét is Zirc térképén.

Lebilincsel, és emlékezetünkben rögzül hazánk egy-egy szép, plasztikai változatokban gazdag városi köztere, sétányokkal behálózott ligete; a gyulai, békéscsabai, Budapesten a margitszigeti, és az érdi, a kiskőrösi szűkebb térbe szervezett szobor-együttese. Ezekhez fogható lehet a zirci is, ha a szoborállítók szakmai szempontjait követi.

Szakmai szempontok alkalmazása Szoborművek zirci át- és visszahelyezésénél

1. A Szobormű térszervező szerepű.

2. Eredeti helyszínre tervezték-e és helyezték-e a szobrot?

3. Lépték (mérték) az adott térhez igazodik-e?

4. A Szobormű körbejárhatósága szempont volt-e a felállításakor és ez változna-e? A műnek van főnézete, de a körbejárhatóság erős szempont. Ez érvényesül a régi és a tervezett új pozícióban is.

5. Az új terv nyugodtabb, emelkedettebb környezetet indikál, megegyezőn az eredeti elképzelésekkel.

6. A Szobormű hatása összefügg-e egyéb, a közterületen elhelyezett szobrokkal? A régi elhelyezésben, és az új terv szerint sem kapcsolódik más szoborművekkel.

7. A szobor képszerűségének eszközeiben (szimbólum rendszer) és az ábrázolásban (az elhelyezésekor) fennállt-e valamiféle kapcsolódás a környezethez? Az emlékszoborral a Városháza - annak külső, plaszticitást nélkülöző horizontális megjelenése - gazdagodik a vertikális, felmagasodó plasztikai elemekkel. A Városháza tömegének mennyiségi alárendelésében álló szoborépítmény a térrész és az utcák kereszteződésében harmonikus fókuszponttá válik.

8. A Szobormű az adott téren a magyar kulturális közkincs része. A korabeli fotók ismeretében a régi helyszín méltóbb környezet a történelmi tartalmak kifejezésére. Az alkotó, Martinelli Jenő a Szoborművet az adott helyszínre tervezte, így a tér adottságai, tájolása, építészeti rendszere, a tömegek, a síkok, a metszéspontok befolyásolták az Emlékmű formáját, méreteit, anyagának kiválasztását, azaz tervezését és megvalósítását. A tulajdonosnak jogában áll a szobor áthelyezése más közterületre. Feltételezve, hogy ezzel a szerző "kiállítási", közzétételi jogát, valamint műve integritáshoz való jogát nem sérti.

A szerzőt és a tulajdonost megillető azonos rangú jogok mögött meghúzódó érdekek jellegükben eltérnek egymástól, hiszen közterület esetén a tulajdonjog mögött nem egy személy vagy személyek kisebb érdekcsoportjának magánérdekei állnak, hanem a város polgárainak érdekei, azaz a közérdek áll.

Az I. András téri közterület átalakításához elkerülhetetlen az Emlékmű áthelyezése funkcionális változások miatt (a királyi udvarház teljes feltárása, és bemutatásra kész állapotba hozása a - világháborús emlékmű alatt is húzódó - középkori falmaradványok láthatóvá tételével). Egy olyan egybefüggő, egészében fellelt, és az országban egyetlen, egészében rekonstruálható királyi udvarház és szabad térség kialakítása a jövőbeni cél, ahol a városlakók és a turisták összegyűlhetnek, rendezvényeket, megemlékezéseket tarthatnak.

A Városháza előtti üres terület közepére esett az elődök választása, ott volt az Emlékmű régi helye. Visszakerülése lehetővé teszi a művészeti érték régi-új funkciójának méltó szolgálatát.

Szakvélemény szobrokról

Mellszobrok (büszt):

A Széchenyi utca és a Városháza valamint a Vasbolt határolta Március 15. térre került két mellszobornak és a kopjafának az elhelyezése megbontja az egykori Béke tér parkjának képét. A lapos tetejű épület horizontális tömege mellett idegenül és szétszórva hatnak a térplasztikák. A két, egymástól távol levő büszt gyengíti egymást (téri mélységben, a Petőfi szobornak kihagyott hellyel együtt is), míg a kopjafa erőtlenül kicsi, a viszonyítottan nagy térben elvész. Koncipiálásával hívja is vissza a jó arányokkal ide álmodott, 1925-ben itt fölállított I. világháborús emlékművet.

A Reguly Múzeumtól az Országzászlóhoz (a buszmegálló irányába) vezető fő-sétány mentén, a füves térség felőli oldalon, neves személyiségek szobrai követik egymást:

- A Rákóczi téri park szoborsétányának nyitó alkotása **BÁNYAI Ödön** (1909 – 1948.): **Reguly Antal** expresszív mellszobra. A XIX. század magyar szellemi élet nagyjai közé tartozó, önképzéssel nyelvésszé lett kutató kétszeres életnagyságú mellszobra bronzból készült, 1943-ban.

- A sétány következő mellszobra gróf **Széchenyi István** politikust, írót, közgazdászt és minisztert, a *„legnagyobb magyart”* ábrázolja. **DOMONKOS Béla** (Kispest, 1934. február 25. -) éremművész, szobrász és öntőmester mintázta. A másfélszeres életnagyságú szobor a kelleténél alacsonyabb posztamensen áll (temetői sírfelirattal).

- Széchenyi után **CSÉRI Lajos** (Hajdúböszörmény, 1928-01-22 -) éremművész, szobrász kissé erőtlen, természetes ponderációt nélkülöző megformálásában **Kossuth Lajos** pénzügyminiszter, kormányzó-elnök, a magyar szabadságharc szellemi vezére, a Honvédelmi Bizottmány elnökének mellszobra látható (1998) .

- Az általános iskolától az Országzászló előtere irányába vezető sétány mentén találhatjuk *Domonkos Bélának* a tér névadóját, **II. Rákóczi Ferenc**et megörökítő másfélszeres életnagyságú bronz mellszobrát. Rákóczit megörökítő művét lírai realizmus jellemzi, melyet érzelmi kötődések és kifinomult, éremművészetben megszokott plasztikai megfogalmazás módok éltetnek. *A tér névadójának büsztje megfelelő helyen áll, tekintetének iránya jó.*

- Az arborétum tavánál állították fel **I. András** bronzból készült mellszobrát (2005). **RAFFAY Béla (**Sopron, 1944-10-25 -) műve súlyos formatömegű, zárt, nagyrészt ún. töretlen felületű tömb (megtévesztő attribútumokkal a kezében). Az uralkodó Zircen bekövetkezett halála a királyi udvarház és temploma falmaradványai közelében, *a Fájdalmas Anya Plébániatemplom romkertjében indokolt a plasztika elhelyezése*; frontális komponáltsága révén háttal a stációfülkének vagy a romkert falmaradványainak.

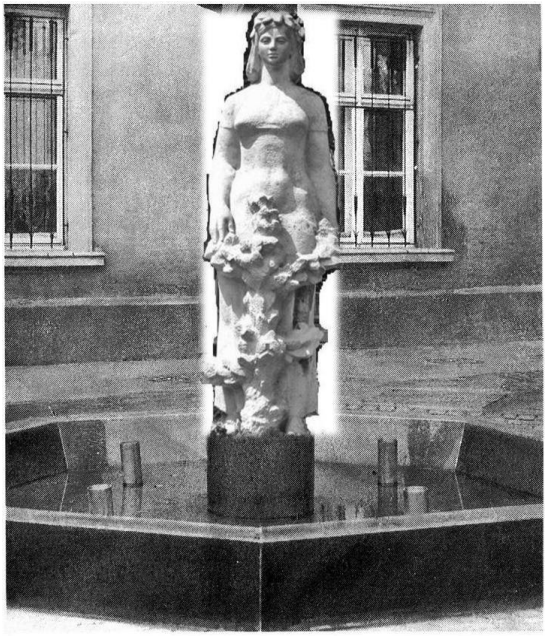
Mellszobor egy közoktatási és OKJ-s művészeti tanintézmény előkertjében:

- **RÁTONYI József** (Budapest, 1942-12-9 -): **III.Béla mellszobra** (bronz, életnagyságúnál kissé nagyobb). A Magyar Királyságot európai nagyhatalommá tevő III. Bélának 1982-ig nem

volt önálló szobra hazánkban: ezen változtatott a zirci gimnázium előkertjében (1982. április 23-án) felavatott műalkotás, amely a település legkvalitásosabb mellszobra.
A zirci mély intellektust sugárzó király-büszt tökéletes szellemi azonosulás mindazzal, amit III. Béla műveltségéről feljegyeztek. *"Nem hadakozott, épített, üldözte a lopókat és a latrokat, bevezette az írásbeliségnek azt a módját, ahogy a császári udvarban és a pápánál van."* Európában az ún. *"reprezentatív palotastílus"* esztergomi megteremtője.
"Nagy Béla" király a kőfaragó és aranyműves *Dénes* mestert kezе és szellemi teljesítménye elismeréseként, (fő)nemesi rang adományozásával tüntette ki. A büszt amellett, hogy a szellem embereként láttatja a királyt, még portréhiteles is, mert kapcsolata *Árpás Károly* arcrekonstrukciójával és a győri **Szt. László** hermával nyilvánvaló. A zirci mellszobor alkotója, *Rátonyi József* az előbbiekből is hasznosított.
A remekmű helyét *Cifka Péter* művészettörténész, egyetemi tanár (MKE), az *Országos Szoborállító Szakbizottság vezetője* jelölte ki.

Egészalakos szobrok:

- **R. KISS Lenke**, Rábai Györgyné (Illye Clumeghiu [Románia], 1926. máj. 13. - Vp., 2000. jan. 18.) megformálásában a **Bakony** (1971) szobra fehér mészkőből készült. A tölgyleveles ág apostoli kettős-keresztjével egyetemes nemzeti tartalmakra és a település szakrális kötődéseire utal, miközben a helység nevének egyik etimológiai magyarázatát is kifejezi (kondák makkoló helye="zsirec"=Zirc). A kórház kertjének új épületi traktusa felől tekintve kevésbé hatásos kompozíció. Elhelyezése háttal egy fal-közeli helyen, a figura előtt megnyitott mélységi térben lenne "szabatos". Például az Apátság földszintes épületszárnya melletti füves tér íves hajlatának járda-közeli sávjában, arccal a Rákóczi tér irányába. Lehetne a frontálisan komponált mű csorgó- vagy ivókutas nyolcszögű medencében, mint Mária-kút (külső lapfelszínein vagy körötte a testvérvárosok címereivel).

R. Kiss Lenke munkája a kezében nagyméretű tölgyfaágat tartó nő. A medencében nyolc kis hengerből víz csorog. A Köztársaság utca kiszélesedő, teret formáló szakaszán elhelyezett szobornak – amely egy díszkút része – különös sors jutott. Sok évnek kellett eltelnie, hogy a küldetésének legjobban megfelelő köztérre kerüljön. A művész fiatalkori hasonmását faragta a szoborba, amelyet még életében állítottak fel Zircen, az egykori Béke tér kis utcája mentén. R. Kiss Lenke elutasította az akadémizmus kötött formavilágát, egyéni felfogásában az ősi életfát állította a figura elé, annak formavezetésében az apostoli kettős-kereszttel az Árpád-kori település mélyen vallásos jellemzőit is kifejezte.

A Rákóczi tér Országzászló emlékműve irányába tekintő szép női alak, mint kútfigura körbejárható: főirányba komponált mű, ezért más oldalról nézve csak mérsékelten nyújt változatos látványt. Letisztult formavilág, érzékien hullámzó lágy vonalak és pátoszmentes megfogalmazás jellemzője a műnek. Nyáron a kicsi henger alakokról leheletfinoman lecsorgó víz éltetője a középütt álló fatörzsnek és a belőle kinövő, a nőalakhoz illeszkedő "világfa" ágának is. A kútfigura hengertalapzata a Bakony faóriásait s körülötte a kisebb, induló életeket, a facsemetéket idézi meg. A nyolcszögletű medence a mögötte húzódó hatalmas apátsági épületegyüttes tituláris szentjére, Máriára utal; a ciszterci szerzetesek templomaikat Jézus anyjának, Máriának ajánlották. A 8-as bibliai szám; a nyolcszög a tökéletesség és Szűz Mária jelképe. A Fájdalmas Anya koszorúja 8 rózsából áll, miként a díszkút fiatal női figurájának fej-ékén is. Gyönyörködtet, de figyelmeztető jel is. A 8-as számjegy vízszintesen tartva a végtelen, Mária végtelen jóságának jele. (Nyolcszögűek az apátság neogótikus toronysüvegei is…)

- Az I. András téri templomkertben álló stációfülke-építmény (1729) **Nepomuki Szent János** faplasztikája mielőbbi védelmet igényel (restaurálás, visszahelyezés a Bagolyvár /1723/ korábbi falfülkéjébe, vagy megtartva a "kis kápolnaszerű építményben", üveglappal fedve). Megfontolandók *Horváth Konstantin* szavai a Zirc története című könyvéből: *"1729-ben Nep. Szt. János szobra kap egy kis kápolnaszerű építményt, ahova hetenkint összegyül a vallásos falu és ájtatosságot tart."*

- **MARTINELLI Jenő** (Bp., 1886 - Bp., 1954) 1925-ben a **Hősök szobra** felállításával, a polgári és gazdaréteg kegyeleti akaratával mintegy kitűzte a település "energia- és térszervező" központját. A kazettás kerítés köralakjai koszorúkat és az ívelt kivágásaikkal egy-egy katonai sírkeresztet jelképeztek (18-18 oldalanként, összesen 72, ebből kettőt a bejárati kis kapuszárny „kiemelt"). Az emlékművet - a lakosság felháborodása ellenére - 1964-ben a nagyközségi vezetőség a központi helyéről áthelyeztette a Kossuth utcai árok közelébe, és mint később kiderült, a középkori királyi udvarház egy részének takarásban levő alapfalaira. Az Emlékmű eredeti keretelését terméskővel váltották fel. 1992-ben újíttatta fel a városi önkormányzat az obeliszket és a szoborkompozíciót. Az **I. és II. világháború hősi halottainak névsora** is ekkor került az Emlékmű fémtábláira. A műalkotás egésze a szobrokkal, posztamenssel, lépcsőkkel és kerítéssel Martinelli mesteri tervezése és kivitelezése, minden elemében jelentéshordozó. Ikonológiailag, szemiotikailag is kifogástalan a mű egészének kelet-nyugati tájolása, kultikus tartalmú elrendezése.

  A Zirc városi emlékmű kompozíciós párdarabja Ambrózfalvára (Csongrád megye, Makói Járás) került, ahol Jézus áll a haldokló katona mögött. A Zircre készült 1925-ös monumentálisabb "prototípus" után, 1926-ban zsűri jóváhagyásával avatták az ambrózfalvi művet. A szobrászművész feladatának, a műfaji követelményeknek maradéktalanul, a mű-egész harmonikus arányrendjében Zircen tett eleget. Remeklésének visszaállítása a Városháza előtti térre csak eredeti formakövetéssel, rekonstrukcióban képzelhető el. Az alkotó, Martinelli Jenő a művet az adott környezetbe tervezte, így a helyszín kihatással van a mű témájának, méretének, anyagának és az egyéb paramétereinek kiválasztására.

  A mű integritáshoz való jogából következik, hogy a köztéri szobroknál a művet körbeölelő környezet az alkotás szerves részét képezi, a környezetében nyeri el a „szerzői rendeltetését". Szjt. 13. §-a: *„A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy a mű más olyan megváltoztatása és a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes."* (A faragott terméskő kerítést fel kell váltania az eredeti, 70 db-ból álló műköves kazetta rekonstrukciójának.)

Számvetés Zircen a köztéri művészeti alkotásokkal kapcsolatban:

„A köztéri műalkotásokra vonatkozóan a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről" szóló 1991. évi XX. törvény 109. § az irányadó jogszabály:

1) Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való *elhelyezéséről, visszahelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról* a település önkormányzatának képviselőtestülete dönt, és gondoskodik azok fenntartásáról, felújításáról.

Visszahelyezés:

- a Március 15. tér közepén a szoborkompozícióval ellátott *I. és II. világháborús emlékmű* visszaállítása, biztosítva az egykori méltóbb környezetet, és elkerülve a tartalmi ütközéseket a középkori műemlékekkel.
- *Nepomuki Szent János egészalakos festett faplasztika*
  - a/ restaurálás után a Bagolyvár falfülkéjébe,
  - b/ restaurálása és a stációfülke helyreállítása (megtartása, mert ez volt „az első újkori imahely", Horváth Konstantin)

Áthelyezés:

- az arborétumból *I. András mellszobra* a Fájdalmas Anya Plébániatemplom körüli középkori romkertbe;
- *Gr. Széchenyi István, Kossuth Lajos* (és *Petőfi Sándor* tervezett) *mellszobra* a Rákóczi tér „fősodrába", a játék és sport egységei mentén kialakított sétányon;
- az 1848-49-es forradalom és szabadságharc hőseinek és vértanúinak emlékére *állított kopjafa* a Reguly Antal mellszobortól induló sétány mögötti füves térségbe;
- *Sellő,* egészalakos faplasztika az arborétumba (a Szent István térről) a karakterjegyei, jelentéstartalma alapján (pl. az I. András-szobor helyére);

2) A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozó szakvéleményt szükséges beszerezni.

3) Nem önkormányzati tulajdonú épületen lévő művészeti alkotásokat az illetékes önkormányzat képviselő testülete – szakvélemény kikérésével – védeni köteles, *új elhelyezés* esetén állásfoglalási szerepe van.

Új elhelyezés:

- *Bakony* (Zirc allegóriája), egészalakos kőszobor a kórház kertjéből a Köztársaság és a Széchenyi utca valamint az apátsági mellvéd-épület határolta füves térség kanyarulatának járda közeli sávjába, körötte íves elrendezésben a testvérvárosok címerei…

4) *Magántulajdonú épület köztérre néző homlokzatán emléktábla* a tulajdonos(ok) és az önkormányzat hozzájárulásával helyezhető el, domborműves emléktábla esetén művészeti szakvélemény beszerzése is szükséges.

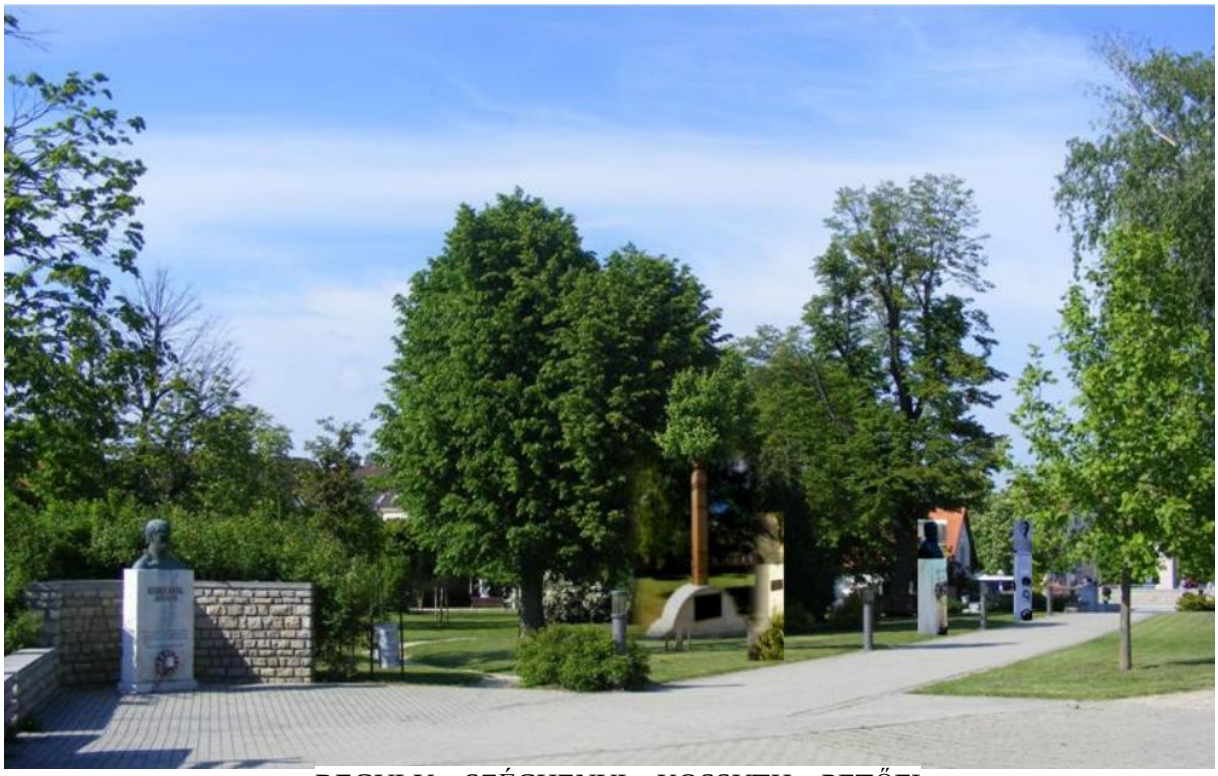
- *Nem tervezett kezdeményezés*

Szakvéleményezők:
Várszegi Bernadett főépítész, az önkormányzat tisztviselői karából
Szűcs István Miklós okl. képzőművész, művészettörténész,
a MAOE Képzőművészeti Tagozat és
az MMA Művészetelméleti Tagozat tagja

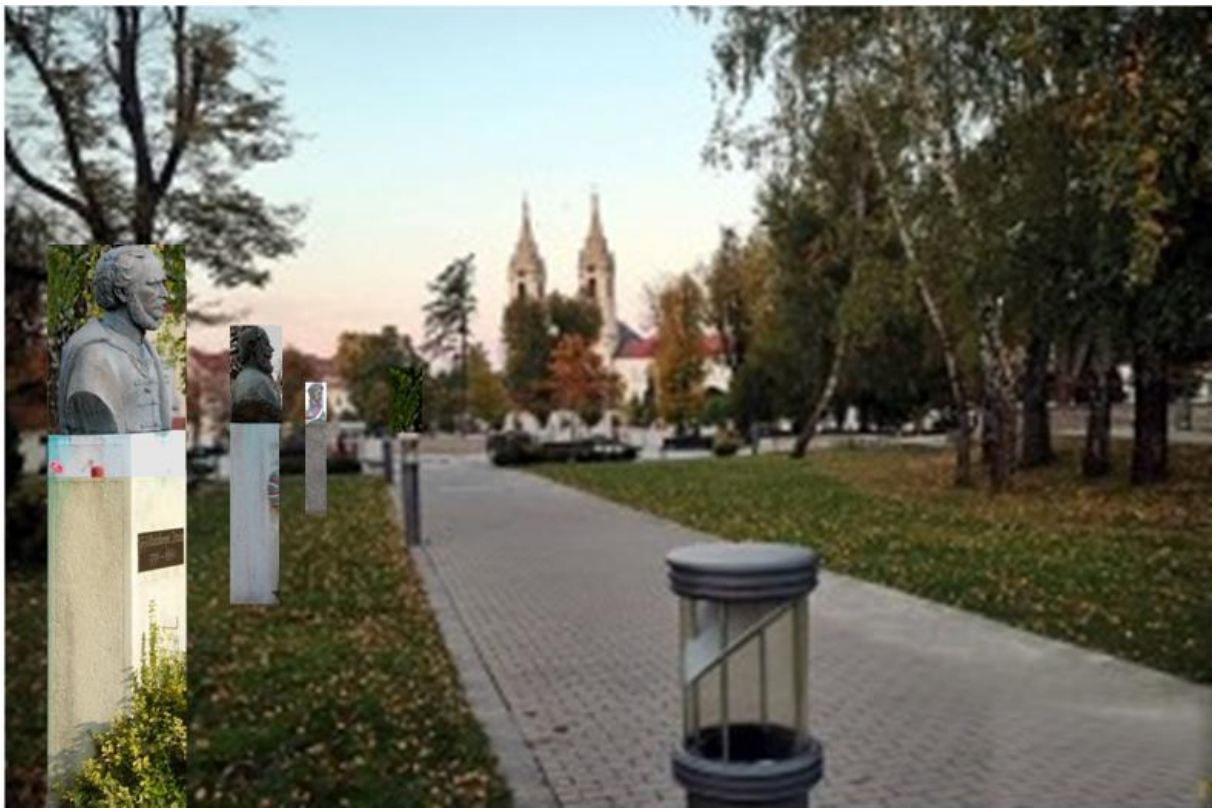
Források:
Dr. Horváth Konstantin: ZIRC TÖRTÉNETE, (Zirc, 1930)
Wehner Tibor: Köztéri szobraink (Gondolat Kiadó, Budapest, 1986)
Frank János: A kiállítást is rendezi valaki (Műcsarnok Kiadó, Budapest, 1977)
Frank János: Tárlatok – Szertartások (Műcsarnok Kiadó, Budapest, 1992)
Cifka Péter, Országos Szoborállító Szakbizottság vezetője, műv.tört. előad. (MKE, Bp., 1979/83)
Szűcs István Miklós: HITVALLÁS ÉS ABSZURDITÁS (Z-Press Kiadó, Miskolc, 2012/13)
Szűcs István Miklós: WINTERHALDER KÉPEI A ZIRCI PLÉBÁNIATEMPLOMBAN (Minerva Kiadó, Budapest, 2018) *Megvásárolható:* Szaléziánum Érsekségi Turisztikai Központ**,** Veszprém; Ciszterci Látogatóközpont, Zirc; *Internetről;* Libri, Bookline, Rocky, Könyvmarket, Intermédia-Minerva, Xpress…

AZ 1848/49-ES FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC,
AZ ANYANYELV ÉS A NEMZETI FÜGGETLENSÉG, TÁRSADALMI HALADÁS HŐSEI

REGULY – SZÉCHENYI – KOSSUTH – PETŐFI

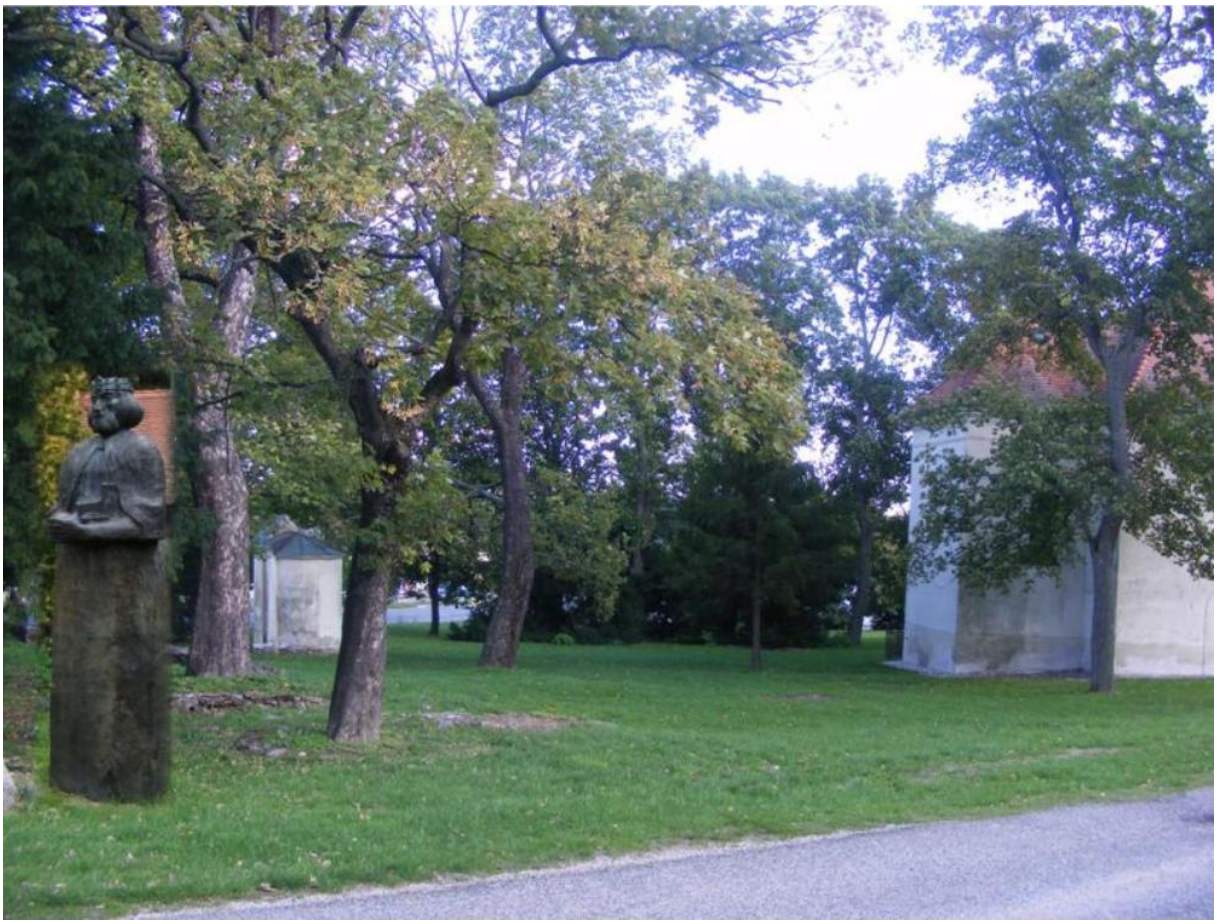
NEGYVENNYOLCASOK SZOBORSÉTÁNYA A RÁKÓCZI TÉREN

MARTINELLI JENŐ I. VILÁGHÁBORÚS EMLÉKMŰVE ÉS HIÁNYA A TÉRRŐL

A királyi pihenőhely (királyi udvarház) információs táblájának a szövegét és az alaprajzokat dr. Nagy László 1943-ban végzett feltáró munkájának összegezéséből emelték ki:

KIRÁLYI UDVARHÁZ – CURTIS- A XI. SZÁZADBÓL,
ITT HALT MEG I. ANDRÁS KIRÁLY 1060-BAN,
INNEN TIHANYBA SZÁLLÍTOTTÁK,
ÉS OTT HELYEZTÉK ÖRÖK NYUGALOMBA

44. *Raffay Béla:* I. András (bronz, zirci arborétum, 2005). A jelenlegi környezetében (ikonográfiailag, attribútumaiban) hiteltelen plasztika alapítóként, tornyos templommal és apostoli kereszttel mutatja a királyt; *„Zirc nevű udvarháza"* helyett az arborétumban. A főnézetre (frontálisan) komponált mellszobor elhelyezési igényének megfelelően a Kistemplom fala mellé kívánkozik (az egykori ajtót jelölő vakolatívhez). Fotó: Internet

42. Az 1982-ben végzett régészeti feltárás ünnepélyes átadása.

1982-ben a királyi udvarház régészeti feltárásának avatóbeszédét dr. *Mendele Ferenc*, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal igazgatója mondta. Mögötte, a szentély lépcsője előtt az akkor még nagyközség *„ÁFÉSZ - Munkáskórusának"* tagjai. Vezetőjük *Bozzay* József karnagy.

(A nevezetes eseményen jelen volt könyvünk szerzője is.)

Fotók: *Illés Ferenc*

43. 1981-82-ben *Kralovánszky Alán* régész vezetésével folyt mind a tudományos, mind a fizikai munka. Képünkön a templom előcsarnoka és a karzat „alatti" terület, háttérben a hajóhoz csatlakozó szentély karéjos záródása és a lépcső látható.

A fák kökörei a régészeti „segédek" díszítőkedvét dicsérik. A *ROBIX-Gyár* és *Bakony Tsz* dolgozói társadalmi munkában végezték a feltárást. *„Az anyagi bázist Gyuricza László megyei tanácselnök biztosította saját, elnöki keretéből."* (Adatközlő: Illés F.)

A középkori templom és a hozzákapcsolódó királyi udvarház több vonatkozásban is eltérő sajátosságokkal lesz majd bemutatható. Az udvarház régészeti emlékanyaga jelenleg töredékesebb, mint a templomé. De ennek ellenére is megállapítható volt, hogy a részlegesen kibontott „iskolaépület" és lakás, erdészlak, királyi szálláshely hatásteényezői, stílusjegyei nem voltak ellentétesek az egyházi építményekkel. Rokonság kereshető a hivatalos világi és egyházi emlékek jellemző reprezentációjában. A további tárgyi leletanyag (az építmények járulékos és tértagoló elemei) hiányában messzemenő következtetésre még nem juthatunk. A *Kralovánszky Alán* által vezetett 1981/82-es kutatás kiderítette, hogy a románkori építmények alapfalai az I-II. világháborús Hősi emlékmű alatt folytatódnak. Így a királyi udvarház feltárása csak részleges lehetett, a leleteket visszatemették.

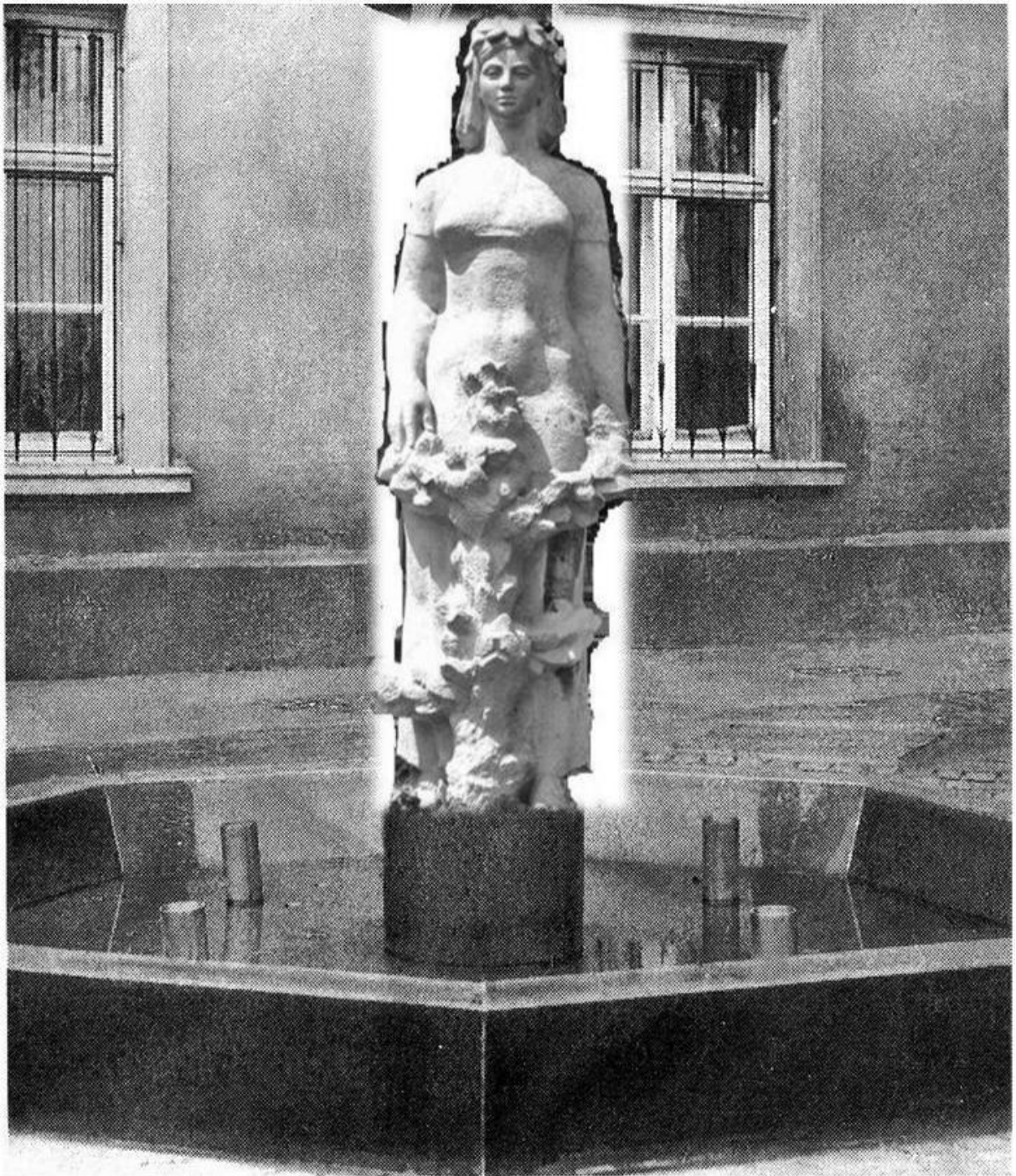

A királyi pihenőhely (királyi udvarház) információs táblájának a szövegét és az alaprajzokat dr. Nagy László 1943-ban végzett feltáró munkájának összegezéséből emelték ki:

KIRÁLYI UDVARHÁZ – CURTIS- A XI. SZÁZADBÓL,
ITT HALT MEG I. ANDRÁS KIRÁLY 1060-BAN,
INNEN TIHANYBA SZÁLLÍTOTTÁK,
ÉS OTT HELYEZTÉK ÖRÖK NYUGALOMBA

44. *Raffay Béla:* I. András (bronz, zirci arborétum, 2005). A jelenlegi környezetében (ikonográfiailag, attribútumaiban) hiteltelen plasztika alapítóként, tornyos templommal és apostoli kereszttel mutatja a királyt; *„Zirc nevű udvarháza"* helyett az arborétumban. A főnézetre (frontálisan) komponált mellszobor elhelyezési igényének megfelelően a Kistemplom fala mellé kívánkozik (az egykori ajtót jelölő vakolatívhez). Fotó: Internet

2. melléklet

Rákóczi tér

Köztársaság

Rákóczi F.tér

JELMAGYARÁZAT:

MENSZEBROK LEHETSÉGES HELYE

EGÉSZ ALAKOS V. TÉRDE ALUL OT MŰVÉSZI KOMPOZÍCIÓK LEHETSÉGES HELYE

ZIRCI PANTEON LEHETSÉGES RÁKÓCZI TÉRI HELYE

Szakvélemény Zirc köztéri alkotásainak koncepciójáról

Hazánkban példaértékű Zirc városának azon törekvése, hogy tudatosan összefogva építse fel köztéri szobrászati koncepcióját. Szűcs István Miklós művészettörténész és képzőművész a jelenleg is ott lévő művek elhelyezésének alapos átgondolásával, valamint adott esetben régebbi művek újra pozicionálásával, eredeti helyére való visszahelyezésével, a közterületek meghatározó voltának, mindennapokat alakító hatásának megfelelő figyelembevételével és a természeti, illetve épített környezet alapos tanulmányozásával készítette el tervezetét Zirc köztéri szobraira vonatkozóan. A vállalkozás mindenképp dicséretes, hiszen amennyiben a város vezetése elfogadja a tervezetet, jelentős munkát vállalnak magukra annak érdekében, hogy Zirc köztereinek látványa tudatosan esztétizáló és kiegyensúlyozott legyen.

Szűcs István Miklós egyik középponti gondolata Martinelli Jenő *I. és II. világháborús emlékművének* visszaállítása a Március 15. térre, amelyet 1964-ben helyeztek át onnan, eredeti helyéről. Szűcs egyik fő érve, hogy a szobrászművész köztéri megbízás esetén mindig a kijelölt térbe komponálja művét, erőteljesen figyelembe veszi annak sajátosságait. Kérdés lehet azonban, hogy az 1925-ös szoboravatás óta mennyiben változott a Március 15. tér épített környezete, karaktere, valamint az, hogy ebbe mennyire illeszkedne a közel 100 évvel ezelőtt oda komponált műalkotás. Kétségkívül egy vizuálisan meghatározó és monumentális műalkotásról van szó, amely meghatározná és erőteljesebbé tenné a Március 15. tér jelenlegi arculatát, főként ha valóban visszakapná azt az architektuális környezetet, amelyet Martinelli Jenő tervezett hozzá, és amelynek ikonológiai tartalmaira, valamint a műalkotást meghatározóan formáló vizualitására és karakteralakító hatására Szűcs István Miklós is felhívja a figyelmet, hiszen a szobromű azzal együtt vált teljessé, amelyet az újfajta installálási koncepció meglehetősen leredukált. A szobormű áthelyezésére az I. András téren zajló királyi udvarház feltárása miatt is feltétlenül szükség lesz, ha ott valóban egy szabadidős, valamint történelmi bemutató tér kialakítása a cél. A megfelelő helyszín kiválasztásához azonban mindenképp javaslom további szakértők bevonását, akik mérlegelnék az átalakult Március 15. tér harmonizálását a visszahelyezni kívánt szoborművel.

Amennyiben Martinelli Jenő műalkotását visszahelyezik a Március 15. térre, a városnak gondoskodnia kell az ott lévő két mellszobor és a kopjafa elhelyezéséről. A Domonkos Béla szobrászművész által alkotott *Széchenyi Istvánt ábrázoló mellszobor* (Szűcs István Miklós helytálló meglátása is számba veendő, miszerint a szobor posztamense a kelleténél alacsonyabb), valamint Cséri Lajos szobrászművész *Kossuth Lajos mellszobra* a Rákóczi téri

Trianon emlékmű irányába vezető sétányon kapnák meg új helyüket, ahol egy szoborsétányt hoznának ezzel létre. Ennek nyitó alkotása Bányai Ödön *Reguly Antalt ábrázoló mellszobra* lenne és egy tervezett Petőfi Sándor szoborral egészülne ki, így hozva létre hazánk nagyjainak emlékhelyét. Fel szeretnénk hívni azonban a figyelmet arra a kockázati tényezőre, hogy az ilyen kisszámú (négy darab mellszoborról, így csupán négy kiválóság kiemeléséről és egymás mellé helyezéséről, így párhuzamba állításáról lenne szó), erőteljesen szubjektív válogatás értelemzavaró lehet egy tematikus szoborsétány esetében, amelyet a mellszobrok eltérő karaktere, mérete, megformálása is megnehezít, akár a posztamensek tekintetében is. Ezen kívül még kontrasztot képezhet a szobrok számára előnyös nyugodt környezet és a tervezett új helyszín között az a tény, hogy a szoborsétány a beszámoló tanúsága szerint a sport és a játék egységei mellett lenne kialakítva, amely egyrészről magában hordozza a lehetőséget, hogy előnytelen hátteret nyújtana a szobrok számára (habár a valóságos látványt és viszonyokat innen nehéz megítélni), másrészről bizonyos helyzetekben akár a szobrok épségét is veszélyeztetheti, ha túlzott a közelség.

Szűcs István Miklós az említett szoborsétány mögötti füves területre pozícionálja az *1848-49-es forradalom és szabadságharc hőseinek és vértanúinak emlékére állított kopjafa* áthelyezését a Március 15. térről. A látványterven a kopjafa a mellszobrokhoz közel helyezkedik el. Ezzel a megoldással, még ha hátrébb is kapja meg végső elhelyezését, fennáll annak a veszélye, hogy elnyeli a háttér, illetve megzavarja a mellszobrok ritmusát és kellemetlenül hangsúlyozza tovább a mellszobrok vertikális oszlopszerűségét, habár a füves, zöld terület mindenképp szerencsés lenne a kopjafa számára. Ezekből az okokból kifolyólag a döntés mérlegelését javasoljuk.

A több száz éves *Nepomuki Szent János faplasztika* restaurálása kitüntetett fontosságú, annak érdekében, hogy ezt a régi munkát, amely Zirc városának is nagy becsben álló értéke, minél tovább tudjuk jó állapotban megcsodálni. Kellő előkészületek mellett az elhelyezés mindkét verziója elfogadható lehet.

Raffay Béla 2005-ben készült *I. András mellszobrának* elhelyezése az arborétumból nem egészen indokolt. A szobor mind színvilága, mind a portré patetikusságot és neobarokk realizmust kerülő idealizáltsága, valamint a posztamensként használt nyers, természetes kőtömb által szervesen illeszkedik a természeti környezetbe. Áthelyezése a Fájdalmas Anya Plébániatemplom középkori romkertjébe a történelmi szempontokat figyelembe véve indokolt lehet. Érdemes azonban mérlegelni, mivelhogy nem abba a környezetbe lett megalkotva, az új

térben félő, hogy veszítene varázsából, valamint a romkertet sem volna feltétlenül célszerű műalkotásokkal leterhelni.

A Sellő című szobor anyagát és üzenetét tekintve egyaránt jól érvényesülne az arborétumban, viszont jelenlegi környezete sem feltétlenül káros a szoborra nézve. Szűcs István Miklós leírása szerint is „jól illeszkedik a tó környezetéhez és a fás, árnyas környezethez.”, így ez a cserelehetőség további egyeztetést és mérlegelést igényelhet.

R. Kiss Lenke Bakony című alkotásának új koncepciója izgalmas megközelítés. Szűcs István Miklós véleménye szerint a szobor mostani pozíciója a kórház kertjében nem bontja ki kellőképp a mű hatásfokát. Úgy véli, hogy egy fal közeli helyen lenne optimális installálni, ahol nagyobb tér nyílik meg előtte, valamint nyolcszögű, ivókutas medence közepén helyezné el, amelynek oldalán a testvérvárosok címerei szerepelnének. A tervezett helyszín előnyös lehet a szobor számára, de érdemes kikérni szakértők véleményét a mostani helyszín vonatkozásában, habár egy ilyen szimbolikus, finom munka valóban a város díszévé válhat egy frekventált helyszínen. A kútként történő beállítás a szobormű alapvető átalakulását jelentené, így a jogutódok és a szakértők aktív bevonása elengedhetetlen egy ilyen léptékű változtatás esetében.

Még egyszer szeretnénk kihangsúlyozni, hogy mennyire üdvös hatású egy ilyen irányú koncepciózus és kézben tartott, tudatosan tervezett, átgondolt tervezet. A kérdéses pontokon érdemes külső szakértők véleményét is kikérni, akik plusz szempontokkal és meglátásokkal gazdagíthatják a felvetett elképzeléseket. Ennek megszervezésében, lebonyolításában és a szakvélemény elkészítésében a MANK örömmel segít Zirc városának. Szűcs István Miklós elméleti munkája komoly vállalás, amely alapos felkészültséget, szakmai tapasztalatot, kompakt látásmódot és a harmóniára való érzékenységet tükröz. Őszintén reméljük, hogy véleményünkkel hozzá tudtunk járulni a folyamathoz és a jövőben is együtt tudunk majd dolgozni a köztéralakítási és szépítési projektjükön.

Néhány gondolat a köztéri alkotások elhelyezéséhez.

Vegyes érzéssel olvasom a Zirc és Vidéke június 28-i számában a „Visszakerül a Hősök emlékműve a régi helyére? című írást.
Az első lépés a Hősi emlékmű áthelyezése, a második a Rákóczi tér. Itt a kör bezárul és tele van sok megoldásra váró problémás feladattal.
De nézzünk vissza az időben. 1964-ben lebontják és áthelyezik a kistemplom mellé a Magyar Hősi emlékművet, mert a felépült pártbizottság új épületében dolgozók szellemiségével összeegyezhetetlen az emlékmű látványa.
A Zirc és Vidéke 2003. márciusi számában „Büszkék vagyunk őseinkre" avagy lesz e új országzászló a városunkban? címmel Müller Anikó írását olvashatjuk, mely a Rákóczi tér rekonstrukciójáról szól, illetve az Országzászló megmaradásáról.
A Hősi emlékmű 1964-es áthelyezése óta eltelt 39 év, és megint egy nevezetes emlékmű került veszélybe. A régi szellem újra kísért. Először a Világ proletárjai egyesüljetek és a múltat végkép eltöröljük, majd a liberalizmus szelleme, mely hasonlóan áll a nemzeti múlt történelméhez.
2003-ban az Országzászló emlékmű megmentésére alakult a Zirci Országzászló Alapítvány kilenc fővel, mely vállalta az emlékmű felújítását. A fennmaradás feltétele volt a „veszélyes" emlékmű szétszedése és újra felépítése. Az Alapítvány szakszerűen felújította, mely 2004-ben felavatásra is került. A Rákóczi tér „tragédiája" mégis bekövetkezett 2010 után. A tér rekonstrukciós terve alapján mindenféle tiltakozás ellenére végre lett hajtva.
Az Országzászló tengelyébe elhelyezett betontömeg, mely teljes szélességében uralja a teret jelentette a rekonstrukciót, mely az eredeti látványt tette teljesen tönkre.
Mielőtt a Hősök emlékművének visszaállításával foglalkoznánk, szükséges áttekinteni összefüggéseiben a tervezett munkálatokat, azok sorrendjét.
A feladatok sorrendje:

1./ A Rákóczi tér eredeti visszaállítása. A betontömb felszámolása.
2./ Elkészíteni a Rákóczi tér rekonstrukciós tervét. Utak, szobrok emlékművek elhelyezése.
Jelen állapot: Kéktúra emlékmű
Bakancsos emlékmű
Rákóczi szobor helyretétele
3./ Kijelölni a Március 15. térről áthelyezendő emlékművek helyét
4./ Átszállítani az emlékműveket a Rákóczi térre.
5./ Terület rendezés a Március 15 téren
6./ A terv szerint átszállítani és felállítani a Hősi emlékművet.

Mindez akkor lehetséges, ha a Rákóczi tér visszanyeri eredeti állapotát. Igaz, nem egy éves munka, de jó volna, átgondolni a javaslatokat bárhonnan származzanak, nehogy nagyobb kár keletkezzen, mint ami van. Csak a valóban megvalósíthatót végezzük el, de azt jól, időt állóan. Ne fordulhasson elő többet, hogy idegen, külső szellemiség szabja át köztereinket, környezetünket és tegye tönkre életminőségünket.

További felvetés.
A Március 15 téren lévő emlékműveknél évente emlékezések, ünnepi koszorúzások történnek. Elhelyezésüknél az említettek miatt nagyobb és nyílt teret igényelnek megfelelő háttérrel. Ezért nem indokolt a „sétányban" gondolkozni.
Ebben az esetben az eredeti állapotba visszaállított tér lesz a tervezőnek a meghatározó kiindulási pont.
Ha már rekonstruálunk, akkor feltétlen szükséges a tér nevét adó Rákóczi szobor méltó helyének megtalálása.
A „Bakancs" és a „Kéktúra" egymáshoz közelítése sem elvetendő, ha megfelelő helyet sikerülne találni.

F| 803582-
2019 0823 0821-
00 9721

2019 AUG 2 ... hó ... n
VPD1-F/121-6/2019

I. András király mellszobra.
Már a szobor készülése idején is a kistemplom mellé tartottam természetesnek felállítását. Most is csak ott tudom elképzelni.
A Hősök szobrától visszafelé a leágazó út és a 82-es által képezett háromszög, mely megfelelne, és méltó helyre kerülne a szobor. A szobor alapozása, ha rákerülne is a kiásott alapokra, jó elkészítés esetében szellemileg összekötné a múltat a jelennel és nem volna zavaró a megoldás, még ha szokatlan is.
Gondoljuk át, csináljuk, ha lassabban is, hagyjunk magunk után olyan környezetet, mely szellemi értelemben is szolgálja gyermekeinket, unokáinkat.

Zirc, 2019. július 13.

Egervölgyi Dezső

Idézetek a Szakértői véleményből, és kiegészítő megjegyzések.

1./ Idézet: „Az emlékmű és szoborállításban az egyik legfontosabb elem a szakvélemény, vagyis a szakértői zsűri álláspontja. Sajnálatos, mindezek ellenére is előfordul megyénk némely kisebb településén, hogy szakvélemény beszerzése nélkül állítanak szobrot, főként a nagyszámú önjelölt, amatőr, dilettáns műkedvelők kezdeményezésére."

Megjegyzés: Hol a képzett, lelkes értelmiség, aki kezdeményezne?

2./ I. „Előfordult, hogy egy-egy szakvélemény autentikus megállapításait megsemmisítették, és a szobrászat formanyelvi, mesterségbeli tudnivalóit figyelmen kívül hagyva állítottak portréemlékművet például egy a magyar államiság szellemét ébren tartó térre a 48-as hagyományok őrzőiből válogatva."

Megjegyzés: A Széchenyi szobor készült először – emlékszem a „műkritikára" – és nem válogatva lett a sokból, hanem hosszú időn át való kötődés eredményeként lett felállítva.

3./ I. „Mellszobrokat és más térplasztikákat elhelyezve mindenkor komponált látványt kell nyújtani a szoborállítónak, nehogy a település valamely kiemelt középületét ponoptikumszerű bábu kavalkáddal övezzék."

Megjegyzés: Mivel a fenti mondat, úgy érzem ránk is vonatkozhat, vissza kell, hogy utasítsam a rosszindulatú megjegyzést.

4./ I. „Zircen, a Városháza előtti téren nem érvényesülnek kellőképpen a plasztikai emlékjelek. Kevésbé meggyőző elképzeléssel rakták szét őket a szépen gondozott füves, fás kertben. Adódik a kérdés, miként születhet meg ebből a vágyott harmónia? Az újabb plasztikák kihelyezésével kétséges az örömérzet bekövetkezése."

Megjegyzés: Nekünk, hozzá nem értő tudatlanoknak az örömet az emlékmű felállítása okozott, és abban volt a lelki-szellemi harmónia és beteljesülés.

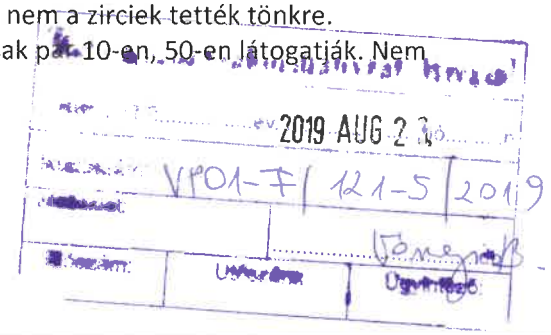
5./ „A Sorsfordító magyarok" mellszobrainak helyét a megújított Rákóczi tér fás-bokros ligetében lenne szerencsésebb kijelölni... Az Országzászlóhoz vezető sétány mentén elhelyezni... Az Országzászló emlékmű a vízszintes és függőleges alapirányokat kitűző tömegével már önmagában is rendezi és szervezi a teret. Zirc áhítatra késztető, „organikusdíszterme", gyülekezőhelye a Rákóczi tér, ahol magasztos ünnepélyeket tarthatnak emlékművekkel, dísz-kutakkal ékesített környezetben. A nagy egészet úgy osztották kisebb területekre, hogy különböző tartalmakat, lét és lélekállapotokat szolgáló fórumokat tarthassanak rajtuk... Az idősebb zirciek emlékezetébe vésve él a Béke tér, amely szépségét csodálták, gyönyörködtek benne, hatott rájuk az Emlékmű szobor építményének és a térnek varázsa. Ellentétben, a történelmi félmúltban Március 15. névre megváltoztatott térrel, amely sokakat közömbösen hagy, mert erőtlen és az üresség érzetét kelti. „

Megjegyzés: Az első mondattal egyetértünk. A Folytatásban a szakértő az átépített Rákóczi tér áhítatot keltő szépségén ájuldozik, közben a Béke tér és a Világháborús emlékmű harmonikus egységében fürdőzik lelkileg, de a tönkretett Rákóczi térről nem tesz említést, mert az mindennek a csúcsa. A hosszú ömlengésekhez nincs mit hozzáfűznöm, mert számomra hiteltelen.
A Béke tér és a Rákóczi tér emlékműveit a zirciek jelölték ki, de nem a zirciek tették tönkre.
Emlékező rendezvényeinket a több ezer lakosú zirciek közül, csak pár 10-en, 50-en látogatják. Nem csak a tér üres, talán a lelkek is.

Z/ 805582-

Ért.szám: .....

2019 0829 0319 -
009720 | 2019

6./ „ A Széchenyi utca és a Városháza, valamint a vasbolt határolta Március 15. térre került két mellszobornak és a kopjafának az elhelyezése megbontja az egykori Béke tér parkjának képét...Két egymástól távol levő büszt gyengíti egymást, míg a kopjafa erőtlenül kicsi, a viszonyított nagy térben elvész... Az emlékezet hívja vissza a jó arányokkal ide álmodott, 1925-ben itt felállított I. Világháborús emlékművet."

Megjegyzés: Akik felállították az emlékműveket, nem a világháborús emlékmű helyére rakták a szobrokat, hanem egy üres térre. Nem csak szobrokat, kopjafát helyeztünk el a téren, hanem mindennek ellenére „szellemiséget" is nyújtottunk, érzelmi töltést kapott, aki eljött emlékező rendezvényeinkre. És ez nekünk többet jelentett, mert belőlünk is áradt a lelkiség, mint az emlékművek térbeli viszonya.

7./ Rákóczi Ferenc másfélszeres életnagyságú bronz mellszobor. „A tér névadójának büsztje megfelelő helyen áll, tekintetének iránya jó."

Megjegyzés: A leírt mondat nem lehet szakértői vélemény. Nem elfogadható. A szobor nézete párhuzamos az úttal, az út szélétől másfél méterre van elhelyezve. Merre néz Rákóczi? Isztambul, vagy Rodostó és a Márványtenger? Mert a trianoni emlékműre nem nézhet, mert szemben vele a betontömb.

8./ „A Széchenyi és Kossuth mellszobor a Rákóczi tér „fősodrába", a játék és sport egység mentén kialakított sétányon. A 48-as kopjafa a sétány mögötti füves térbe."

Megjegyzés: Nem tudom, hogy a szakértői írásban hogyan jelenhet meg egyszerre az építés és a rombolás? Nem értem, hogyan fogadja el egy természetes tér, környezet tönkretételét kritika nélkül, sőt kiemelkedő értéknek minősítve. A szakértő ragaszkodik a Világháborús emlékmű eredeti állapotában történő visszaállításhoz, miközben a Rákóczi tér „átépített" állapotát jónak találja, annak ellenére, hogy a betonba fogott trianoni emlékmű 2/3-ára zsugorodott össze. Valahol a következetesség hiányzik az esztétikai ítéletében. Széchenyi, Kossuth a tér fő sodrába, a játék és a sport egység mentén. Széchenyi sportolt, Kossuthot nem tudom, de arra a részre nem nemzeti nagyjainkat kellene kiállítani, hanem valami mást, ami elviseli a zsivajt , a forgalmat, ami nem követel elmélyülést, nyugodt gondolkozást, tehát oda való. Széchenyi és Kossuth szobrai a Rákóczi szoborvonulatában képzelhető el. (Persze visszafordítani a Rákóczi szobrot.)

A Rákóczi tér nem liget, nem park, hanem különböző műtárgyakkal telezsúfolt terület, melynek így nem lehet szellemiséget adni a sokféle építmény közé. Az Országzászló előtt lévő betonkolosszus, pedig még inkább leszűkítette a teret.
A Hősök szobra és a Rákóczi tér két ikonikus területe volt Zircnek.
1906-ban II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazahozatala az alkalom, hogy a teret a fejedelemről nevezzék el. Nagy nemzeti megbecsülés. Ide került később a trianoni emlékmű.
A másik kiemelt terület a Béke tér, melyet a világháborús emlékmű elhelyezése emelt 1925-ben ikonikus térré.
Mindegyik műtárgy Zirc lakóinak szellemi-érzelmi kötődése által lett emlékhely. A történelmi múlt megéléséből, a hazaszeretet átéléséből, a nemzeti áldozatkészségből született a két emlékhely.

Éppen ezért a Város által kiadott rendezési terv koncepcióját csak akkor tudjuk támogatni, ha az rövid és hosszú távon a város érdekét szolgálja.

Zirc, 2019. július 24.

Egervölgyi Dezső
Bittmann Károly
Zirci Országzászló Alapítvány

ZIRCI ORSZÁGZÁSZLÓ ALAPÍTVÁNY
8420 Zirc, Luksz S. u. 11.
Adószám: 18935718-1-19

ZIRC VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK

SZÉKHELYÉN

Tisztelt Képviselőtestület !

Illés Ferenc 8420 Zirc Széchenyi u. 2. sz. alatti lakos írom Önöknek ezt a levelet, amelyben szeretném kifejteni véleményemet Zirc város szobrainak, emlékhelyeinek „mozgatásával" kapcsolatos számomra meglepő elgondolásról.
Az egész ügyet azt gondolom, hogy az I. Világháborús emlékmű eredeti helyére, az egykori Vásártérre történő visszahelyezésének gondolata generálta.
E sorok írója 1955-ben kerültem Zircre Budapestről tanárként, aki még láttam a Hősi Emlékművet az eredeti helyén. Egy Petőfi utcai fotót is készítettem és annak keleti végén még látszik az 1925-ben alapított I. Világháborús Emlékmű.

Miért kellett áthelyezni az Emlékművet Zirc déli végében lévő Kistemplom mellé ?
Az 1960-as évek elejétől -1962- járási szakfelügyelőként, a TIT Járási titkáraként dolgoztam és e sokirányú feladataimhoz még felkértek az 1963-as választásokra zirci tanácstagnak.
A tanácstagság mellett tagja lettem a Végrehajtó Bizottságnak is és ez a testület kapta váratlan **feladatként a felsőbb szervektől, hogy az I. Világháborús Emlékmű áthelyezését helyi ismeretekkel rendelkező tanácstagokkal segítse, hogy minden bonyodalom nélkül megvalósulhasson.**
Mindez azért történt, mert a felsőbb szervek a zirci Vásártérre, nagyobb részt az Arborétum déi sarkába „óhajtották" megépíteni a Járási Pártbizottság, a Járási KISZ Bizottság és Járási Munkásőrség Parancsnokságának a székházát, fegyver-és lőszerraktárral együtt. Két helyszínre is készült terv, egyik amit említettem, a másik pedig a Vasbolt kertjében. Az utóbbi megvalósítása szóban sem jöhetett, tehát maradt az első változat, amit ma is látunk.

A leírtak ismeretében kaptuk a tanácstagok a feladatot, hogy választási kerületükben keressék fel a családokat és informálják Őket az újhelyzetről, feladatról. **Felelősséggel leírhatom, amikor meg tudták a családok, hogy mi épül a Hősi Emlékmű mellé, akkor minden magyarázkodás nélkül a lakosság többsége az Emlékmű áthelyezése mellett döntött, de hová? Nagyon rövid gondolkodás után szinte mindenki a Kistemplom melletti helyet jelölte meg.**
A felsőbb szervek a Kistemplom bejáratát iránynak tekintve a jobboldalra terveztették az Emlékmű helyét, Zirc lakossága pedig oda **ahol napjainkban 55 éve áll. Ma már a II. Világháború Hősi halott katonáinak névsora is olvasható az emlékmű rézlemezein. Az Emlékmű áthelyezésének költségeit a felsőbb szervek finanszírozták.**
Zirc lakossága, amikor látta, hogy milyen mozgások vannak a fentebb említett „SZÉKHÁZ" előtt, megnyugvással mondták: Jó, hogy Zirc I. Világháború Hősi Halottait ez már nem zavarhatja. Az a gondolkodás, ami a Székházban uralkodó volt, azzal nem volt összeegyeztethető a Hősi Halottak iránt érzett lakossági gyász belső lelkisége, a Nagyapa, az Apa, a Testvér, a Rokon iránt érzett szeretet szellemisége. ***Zirc társadalmának döntő többsége az ügyben megnyugodva, elfogadta a Hősi Emlékmű áthelyezést a Kistemplom közelében.***

88. évemben élve naponta sétálok a város különböző utcáiban, legtöbbször a Kossuth utcán és óhatatlanul előjön a szó az I. Világháborús Emlékmű visszahelyezéséről az egykori Vásártérre, ma Március 15 tér. Olyan emberekkel is találkoztam- néhánnyal -, akik látták az eredeti helyén az emlékművet és elmondták, hogy 55 év után teljesen felesleges bolygatni ezt az ügyet, nagyon szép és jó helyen van a Kistemplom mellet. Zirc társadalmának mai többsége, úgy tudja, hogy az Emlékmű mindig ott volt ahol ma láthatjuk. Igen, mert a Hősi Halottak leszármazottjai már mondhatjuk döntő részben a temetőben alusszák örök álmukat. Az utódok nagy része már nem Zircen él. A történelem viharos sebességgel elsöpörte az önálló paraszti társadalmat. 1959 után a zirci gazdatársadalom gyermekeinek nagy többsége tanultak közép és felsőfokon, orvosok, tanárok, tanítók, mérnökök, gyógyszerészek lettek és néhány kivételtől eltekintve más városba költöztek. Az iparosok gyermekei hasonlóképpen cselekedtek. Levelemnek ezt a fejezetét lezárhatom azzal, hogy a szobrok, emlékhelyek mozgatásának megismert gondolatával nem értek egyet, úgy, mint a zirciek nagy többsége sem.
A beszélgető zirciekkel minden esetben szóba került a Városháza előtti mai Március 15 tér. Kivétel nélkül mindenki elfogadja a Március 15 tér nevet, azzal általam elmondott kiegészítéssel, a hogy térre fut össze a Kossuth utca, a Petőfi utca és a Széchenyi utca és a téren megjelennek az utcák névadói. Még Petőfi Sándor hiányzik, akinek portréját a Kossuth szobor alkotója Cséri Lajos szobrászművész agyagból megformázta. Videó filmet készítettem róla.

1995-ben tettem javaslatot Dr Varga Tibor polgármester vezette Képviselőtestületnek a tér nevére ugyan abban a felfogásban, mint azt az imént a beszélgető társaimnak is elmondtam. A Testület ellenszavat nélkül elfogadta a javaslatomat. U. ekkor fogadták el a Széchenyi és a Kossuth szobor alapítását is. A Széchenyi szobrot még 1995-ben ünnepélyes körülmények között felavatták a Március 15. téren.
Kossuth szoborra készített pályázataimat az első évben elutasították, így meg kellet ismételnem, de az elnyert összeg még nem volt elégséges a szobor alapításhoz, így még 2007-ben egy új pályázatot nyújtottam be az NKA – hoz, ami nyertes pályázat lett és így a Képző-és Iparművészet Lektorátustól kérhettem a szobrászművész ajánlatot. Cséri Lajos szobrászt ajánlották. A megrendelést elfogadta és 1998. februárban kész lett a Kossuth szobor.
A Kossuth szobor ünnepélyes felavatását megelőzte a barokk templomban megszervezett ökumenikus istentisztelet az 1948/49-es Polgári Forradalom és Szabadságharc emlékezetére: igét hirdettek Gilbert Atya romai katolikus, Lentulai Attila ref. és Ördög Endre ev. lelkészek.
A Zircen első ökumenikus istentisztelet után a szobrászművész jelenlétében ünnepélyesen felavattuk Zirc város Március 15 terén a Kossuth Lajos mellszobrát. Az ünnepi avató beszédet Kuti Csaba a Veszprém megyei Önkormányzat elnöke mondta, majd a művész átadta a szobrot Zirc városnak.
A tér a Tizenhárom Aradi Vértanú emlékhellyel gazdagodott.
Már csak a Petőfi szobor hiányzik a téren, amelynek megvalósításához 1 millió Ft-ot ajánlok fel a Békefi Társaskör és a Reguly Társaság OTP-nél elhelyezett megtakarításunkból. Pályázattal és lakossági támogatással megteremthető a szükséges költségvetési forrás.
Szeretném hinni, hogy a már téren lévő két szobor között meg fog jelenni a Petőfi szobor is. Így alakul ki egy helytörténeti logikai egység a térre összefutó utcák és ott lesznek a Március 15 téren az utcák névadóinak szobrai, a látvány így együtt erősíti magyarság tudatunkat és nemzeti összetartozásunkat. ***(Csak a Március 15 téri Petőfi szoborra adjuk az 1 milliót.)***

Zirc, 2019. július 16. Üdvözlettel: Illés Ferenc ny. múzeumigazgató, Zirc város és Marcalgergelyi (szülőfalu) díszpolgára.

ZIRC VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK

SZÉKHELYÉN

Tisztelt Képviselőtestület !

Illés Ferenc 8420 Zirc Széchenyi u. 2. sz. alatti lakos írom Önöknek ezt a levelet, amelyben szeretném kifejteni véleményemet Zirc város szobrainak, emlékhelyeinek „mozgatásával" kapcsolatos számomra meglepő elgondolásról.
Az egész ügyet azt gondolom, hogy az I. Világháborús emlékmű eredeti helyére, az egykori Vásártérre történő visszahelyezésének gondolata generálta.
E sorok írója 1955-ben kerültem Zircre Budapestről tanárként, aki még láttam a Hősi Emlékművet az eredeti helyén. Egy Petőfi utcai fotót is készítettem és annak keleti végén még látszik az 1925-ben alapított I. Világháborús Emlékmű.

Miért kellett áthelyezni az Emlékművet Zirc déli végében lévő Kistemplom mellé ?
Az 1960-as évek elejétől -1962- járási szakfelügyelőként, a TIT Járási titkáraként dolgoztam és e sokirányú feladataimhoz még felkértek az 1963-as választásokra zirci tanácstagnak.
A tanácstagság mellett tagja lettem a Végrehajtó Bizottságnak is és ez a testület kapta váratlan **feladatként a felsőbb szervektől, hogy az I. Világháborús Emlékmű áthelyezését helyi ismeretekkel rendelkező tanácstagokkal segítse, hogy minden bonyodalom nélkül megvalósulhasson.**
Mindez azért történt, mert a felsőbb szervek a zirci Vásártérre, nagyobb részt az Arborétum déi sarkába „óhajtották" megépíteni a Járási Pártbizottság, a Járási KISZ Bizottság és Járási Munkásőrség Parancsnokságának a székházát, fegyver-és lőszerraktárral együtt. Két helyszínre is készült terv, egyik amit említettem, a másik pedig a Vasbolt kertjében. Az utóbbi megvalósítása szóban sem jöhetett, tehát maradt az első változat, amit ma is látunk.

A leírtak ismeretében kaptuk a tanácstagok a feladatot, hogy választási kerületükben keressék fel a családokat és informálják Őket az újhelyzetről, feladatról. **Felelősséggel leírhatom, amikor meg tudták a családok, hogy mi épül a Hősi Emlékmű mellé, akkor minden magyarázkodás nélkül a lakosság többsége az Emlékmű áthelyezése mellett döntött, de hová? Nagyon rövid gondolkodás után szinte mindenki a Kistemplom melletti helyet jelölte meg.**
A felsőbb szervek a Kistemplom bejáratát iránynak tekintve a jobboldalra terveztették az Emlékmű helyét, Zirc lakossága pedig oda **ahol napjainkban 55 éve áll. Ma már a II. Világháború Hősi halott katonáinak névsora is olvasható az emlékmű rézlemezein. Az Emlékmű áthelyezésének költségeit a felsőbb szervek finanszírozták.**
Zirc lakossága, amikor látta, hogy milyen mozgások vannak a fentebb említett „SZÉKHÁZ" előtt, megnyugvással mondták: Jó, hogy Zirc I. Világháború Hősi Halottait ez már nem zavarhatja. Az a gondolkodás, ami a Székházban uralkodó volt, azzal nem volt összeegyeztethető a Hősi Halottak iránt érzett lakossági gyász belső lelkisége, a Nagyapa, az Apa, a Testvér, a Rokon iránt érzett szeretet szellemisége. ***Zirc társadalmának döntő többsége az ügyben megnyugodva, elfogadta a Hősi Emlékmű áthelyezést a Kistemplom közelében.***

88. évemben élve naponta sétálok a város különböző utcáiban, legtöbbször a Kossuth utcán és óhatatlanul előjön a szó az I. Világháborús Emlékmű visszahelyezéséről az egykori Vásártérre, ma Március 15 tér. Olyan emberekkel is találkoztam- néhánnyal -, akik látták az eredeti helyén az emlékművet és elmondták, hogy 55 év után teljesen felesleges bolygatni ezt az ügyet, nagyon szép és jó helyen van a Kistemplom mellet. Zirc társadalmának mai többsége, úgy tudja, hogy az Emlékmű mindig ott volt ahol ma láthatjuk. Igen, mert a Hősi Halottak leszármazottjai már mondhatjuk döntő részben a temetőben alusszák örök álmukat. Az utódok nagy része már nem Zircen él. A történelem viharos sebességgel elsöpörte az önálló paraszti társadalmat. 1959 után a zirci gazdatársadalom gyermekeinek nagy többsége tanultak közép és felsőfokon, orvosok, tanárok, tanítók, mérnökök, gyógyszerészek lettek és néhány kivételtől eltekintve más városba költöztek. Az iparosok gyermekei hasonlóképpen cselekedtek. Levelemnek ezt a fejezetét lezárhatom azzal, hogy a szobrok, emlékhelyek mozgatásának megismert gondolatával nem értek egyet, úgy, mint a zirciek nagy többsége sem.
A beszélgető zirciekkel minden esetben szóba került a Városháza előtti mai Március 15 tér. Kivétel nélkül mindenki elfogadja a Március 15 tér nevet, azzal általam elmondott kiegészítéssel, hogya térre fut össze a Kossuth utca, a Petőfi utca és a Széchenyi utca és a téren meg jelennek az utcák névadói. Még Petőfi Sándor hiányzik, akinek portréját a Kossuth szobor alkotója Cséri Lajos szobrászművész agyagból megformázta. Videó filmet készítettem róla.

1995-ben tettem javaslatot Dr Varga Tibor polgármester vezette Képviselőtestületnek a tér nevére ugyan abban a felfogásban, mint azt az imént a beszélgető társaimnak is elmondtam. A Testület ellenszavat nélkül elfogadta a javaslatomat. U. ekkor fogadták el a Széchenyi és a Kossuth szobor alapítását is. A Széchenyi szobrot még 1995-ben ünnepélyes körülmények között felavatták a Március 15. téren.
Kossuth szoborra készített pályázataimat az első évben elutasították, így meg kellet ismételnem, de az elnyert összeg még nem volt elégséges a szobor alapításhoz, így még 2007-ben egy új pályázatot nyújtottam be az NKA – hoz, ami nyertes pályázat lett és így a Képző-és Iparművészet Lektorátustól kérhettem a szobrászművész ajánlatot. Cséri Lajos szobrászt ajánlották. A megrendelést elfogadta és 1998. februárban kész lett a Kossuth szobor.
A Kossuth szobor ünnepélyes felavatását megelőzte a barokk templomban megszervezett ökumenikus istentisztelet az 1948/49-es Polgári Forradalom és Szabadságharc emlékezetére: igét hirdettek Gilbert Atya romai katolikus, Lentulai Attila ref. és Ördög Endre ev. lelkészek. Zircen az első ökumenikus istentisztelet volt. Majd későbbi időpontban a szobrászművész jelenlétében ünnepélyes körülményeket teremtve felavattuk Zirc város Március 15 terén a Kossuth Lajos mellszobrát. Az ünnepi avató beszédet Kuti Csaba a Veszprém megyei Önkormányzat elnöke mondta, majd a művész átadta a szobrot Zirc városnak.
A tér a Tizenhárom Aradi Vértanú emlékhellyel gazdagodott.
Már csak a Petőfi szobor hiányzik a téren, amelynek megvalósításához 1 millió Ft-ot ajánlunk fel a Békefi Társaskör és a Reguly Társaság OTP-nél elhelyezett megtakarításunkból. Pályázattal és lakossági támogatással megteremthető a szükséges költségvetési forrás.
Szeretném hinni, hogy a már téren lévő két szobor között meg fog jelenni a Petőfi szobor is. Így alakul ki egy helytörténeti logikai egység a térre összefutó utcák és ott lesznek a Március 15 téren az utcák névadóinak szobrai, a látvány így együtt erősíti magyarság tudatunkat és nemzeti összetartozásunkat. ***(Csak a Március 15 téri Petőfi szoborra adjuk az 1 milliót.)***

Zirc, 2019. július 16. Üdvözlettel: Illés Ferenc ny. múzeumigazgató, Zirc város és Marcalgergelyi (szülőfalu) díszpolgára.

Tisztelt Képviselő Hölgyek, Urak !

A 2019. július 16 –án a Városi Önkormányzat Építési és Városüzemeltetési Osztályainak küldött levelemet az alábbiakkal szeretném kiegészíteni.
55 éve áll a város déli végében lévő Kistemplom mellett az I. és II. Világháború Hősi halottainak emlékműve.
A több, mint félévszázad alatt Zirc társadalma teljesen átalakult. Sok emberrel beszélgettem a témáról az elmúlt közel egy hónap alatt. 88. évemben élve nagyon sok embert ismerek, a korosztályomhoz tartozók már a Temetőben alusszák örök álmukat. A többség nem tudta, hogy hol volt az I. Világháború Hősi hallottainak emlékműve. Azt mondták, hogy a Kistemplom mellett szép helyen van. Zircen áthaladó turisták megállnak és lefényképezik. Van aki

- idősebek is- úgy nyilatkoznak hagyjuk békén a halottainkat, nem látják indokoltnak

a visszahelyezést az eredeti helyre. A város lakói elfogadták az új helyet és nagyon fontosnak tartják a Március 15 tér létezését. A tér egységes történelmi és helytörténeti emlékhely. Petőfi szobrával még inkább az lehet.

F. I.F.

Az I. András tér Zirc város középkori és újkori emlékhelye. F. Illés F. Ákos

A Rákóczi tér Zirc város nem egységes történelmi és helytörténeti emmlékhelye.

A Rákóczi téri „Sétány” vonalában Reguly Antaltól indulva zirci születési tudósoknak művészeknek lehetne szobrokat állítani.

Dr Köves János állatorvosnak, az MTA egyik Bizottságának a tagja, a sertéspestis elleni szérum gyártás technológiájának kidolgozója ……

Dr Szemmelvesisz Károly a Zirc - i Erzsébet Kórház igazgatója ……

Bér Júlia festő-és grafikusművész, Zircen Galériát alapított, sok művésztársának volt Zircen kiállítása……

Lehet tartalékolni szobor helyeket a zirci születésű még élő tudósoknak, művészeknek. Több nagyszerű embert is fel tudnék sorolni.

Kossuth, Petőfi, Széchenyi szobrait nem lehet a Rákóczi tér „ernyője” alatt a már ott lévőkkel együtt elhelyezni. Már történelmi korok, más szellemiségek nem lehetnek az említett „ernyő” alatt.

Ilyen nagy horderejű dolgokról minimum 2/3 –dos, vagy inkább 4/5-ös többségnek kell a Képviselőtestületben **igen** mondani.

Zirc, 2019. 08.11. Üdvözlettel: Illés Ferenc Zirc

ZIRC VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
KÉPVISELŐ-TESTÜLETE
8420 Zirc, Március 15. tér 1.

Ikt.szám: 20190823 0902 -
00 9716/2019

2019 AUG 23

VP01-7/121-1/2019

KIVONAT

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testület
2019. május 30-i ülésének jegyzőkönyvéből

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testületének

140/2019.(V.30.) határozata

1./ Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a jelen előterjesztés mellékleteként csatolt koncepciótervezettel egyetért.

2./ A Képviselő-testület utasítja a polgármestert, hogy a koncepciótervezetet tegye közzé és biztosítsa a közösség általi véleményezhetőségét, fórum megtartásával, érintett vagy érdeklődő szervezetek, közösségek számára névre szóló meghívó kiküldésével is.

3./ A Képviselő-testület utasítja a polgármestert, hogy a 2./pont szerinti társadalmasítás folyamatát követően a koncepciót terjessze a testület elé.

Felelős: 1./-3/ pont esetében: Ottó Péter polgármester
Határidő: 1./ pont esetében: azonnal
2./ pont esetében: folyamatos
3./ pontok esetében: 2019. szeptemberi rendes képviselő-testületi ülés

K.m.f

Ottó Péter sk.
polgármester

Zirc Városi Önkormányzat Képviselő-testülete

Sümegi Attila sk.
jegyző

A kivonat hiteléül:

Kanyár Brigitta
önkormányzati ügyintéző

ZIRC KÖZÖS ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL 2. ZIRC